

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ»**

**Όνομα Φοιτήτριας
Σαρίκου Χρυσάνθη**

**Όνομα επιβλέποντα καθηγητή:
κ. Αντζουλάτος Άγγελος**

ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

Περίληψη

Σκοπός της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής είναι να αναδείξει την αναγκαιότητα της ενίσχυσης της εποπτείας των τραπεζών, αποτέλεσμα της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης, καθώς και τον τρόπο που αυτή γίνεται με στόχο την ενίσχυση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Αναλυτικά η διαδρομή ξεκινά με αναφορά στην τραπεζική λογιστική και συνεχίζει με τους κινδύνους που έρχονται αντιμέτωπες οι τράπεζες, τον τρόπο διαχείρισής τους και την αξιολόγηση που περνούν η οποία περιλαμβάνει αξιολόγηση των κινδύνων για σκοπούς εποπτείας, έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού και άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test).

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην μικροπροληπτική και μακροπροληπτική εποπτεία καθώς και στους εποπτικούς φορείς τόσο σε εγχώριο, όσο και σε διεθνές επίπεδο, όπως και στην μεθοδολογία της αξιολόγησης του ενεργητικού των τραπεζών, βάσει οδηγίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Τέλος, εφαρμόζεται το συγκεκριμένο μοντέλο σε ένα εικονικό χαρτοφυλάκιο και στο κλείσιμο της μεταπτυχιακής διατριβής γίνεται συνολική επισκόπηση και διεξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα για τον αναγνώστη.

Summary

The purpose of the current dissertation is to highlight the importance of the supervisory assessment in the financial industry and how this assessment can act as a proactive mechanism in order to further strengthen the confidence and stability of the global financial system.

The dissertation describes the main elements of the banking accounting and the undertaken risks of the financial institutions and how the banks are managing those risks. Additionally, they are presented the methods and the relevant stress tests that the supervisors are adopting for assessing the quality of bank's assets and their viability.

Finally, a reference to micro and macro supervisory is demonstrated with specific focus on the assessment methodology adopted by the European Central Bank (ECB).

As a conclusion, the ECB's assessment method is applied on a sample portfolio highlighting the results and the main drivers of them.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Αντζουλάτο Άγγελο, επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας διπλωματικής εργασίας για τις πολύτιμες γνώσεις και συμβουλές που μου παρείχε καθόλη τη διάρκεια της συγγραφής.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου για τη στήριξη και την έμπνευση που μου παρείχε, τους γονείς μου για την υπομονή και ανοχή τους όλα τα χρόνια των σπουδών μου, κυρίως όμως τα παιδιά μου για τις ώρες που τους στέρησα.

**Στα παιδιά μου,
Γιώργο και Θεόκλητο-Ιωάννη**

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο πρώτο: Εισαγωγή στην τραπεζική	8
1.1. Λογιστικό σχέδιο τραπεζών.....	8
1.1.1 Ισολογισμός πιστωτικών ιδρυμάτων.....	9
1.1.2 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης	10
1.2 Κίνδυνοι τραπεζών	12
1.2.1 Διαχείριση κινδύνων.....	18
Κεφάλαιο δεύτερο: Αξιολόγηση τραπεζών.....	20
2.1 Αξιολόγηση τραπεζικών ιδρυμάτων	20
2.1.1 Ο ρόλος και η σημασία της αξιολόγησης	20
2.1.2 Στοιχεία της στρατηγικής	21
Κεφάλαιο τρίτο: Χρηματοπιστωτικό σύστημα και εποπτεία	24
3.1 Ευρωπαϊκό σύστημα χρηματοπιστωτικής εποπτείας.....	24
3.1.1 Μικροπρωληπτική εποπτεία.....	24
3.1.2 Μακροπρωληπτική εποπτεία	27
3.1.3 Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (EEM)	28
3.1.4 Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME).....	29
3.1.5 Συστήματα Εγγύησης των Καταθέσεων (ΣΕΚ).....	30
Κεφάλαιο τέταρτο: Εποπτικοί φορείς και μεθοδολογίες αξιολόγησης ενεργητικού	31
4.1 Γενικά.....	31
4.2 Εποπτεία στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.....	31
4.3 Εποπτεία στο Ηνωμένο Βασίλειο	31
4.4 Εποπτεία στην Αυστραλία	32
4.5 Εποπτεία στην Ιαπωνία	33
4.6 Εποπτεία στο Χονγκ Κονγκ.....	33
4.7 Εποπτεία στη Σιγκαπούρη.....	34
Κεφάλαιο πέμπτο: Μεθοδολογία αξιολόγησης ενεργητικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	35
5.1 Ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού.....	35
5.2 Η οργάνωση του έργου	37
5.3 Συμπληρωματικά μέτρα και μηχανισμοί ασφάλειας.....	37
5.4 Μεθοδολογία αξιολόγησης ενεργητικού τραπεζών	39
5.5 Δανειακά χαρτοφυλάκια υπό αξιολόγηση	39

5.6 Πολιτικές & διαδικασίες	40
5.7 Αναλυτικό αρχείο δανείων και ποιότητα δεδομένων	41
5.8 Δειγματοληψία	42
5.9 Έλεγχος δανειακών φακέλων & ατομική αξιολόγηση.....	45
5.10 Πρόβλεψη ευρημάτων στο σύνολο του χαρτοφυλακίου	46
5.11 Συλλογική αξιολόγηση.....	47
5.11.1 Πιθανότητα αθέτησης (PI)	49
5.11.2 Cure Rate (CR)	49
5.11.3 Loss Given Loss (LGL)	54
Κεφάλαιο έκτο: Πρακτική εφαρμογή της μεθοδολογίας αξιολόγηση ενεργητικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	58
6.1 Γενικά.....	58
6.2 Χαρακτηριστικά του Χαρτοφυλακίου Στεγαστικής Πίστης.....	58
6.3 Εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου	58
Κεφάλαιο έβδομο: Συμπεράσματα.....	61
Παράρτημα 1: Περιγραφή δεδομένων για την αξιολόγηση ποιότητας ενεργητικού....	63
Βιβλιογραφία.....	68

Εισαγωγή

Το 2008 η κρίση ήταν παγκόσμια και είχε ως επίκεντρο τις τράπεζες αποκαλύπτοντας αδυναμίες, συμπεριλαμβανομένων ρυθμιστικών κενών, ανεπαρκούς εποπτείας, αδιάφανων αγορών και υπερβολικά πολύπλοκων προϊόντων.

Για την αντιμετώπιση της κρίσης έπρεπε να υπάρξει διεθνής συντονισμός, οπότε στο πλαίσιο πρωτοβουλιών για την παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, τον Νοέμβριο του 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε σε ειδική επιτροπή υπό την προεδρία του πρώην διοικητή της τράπεζας της Γαλλίας και γενικού διευθυντή του ΔΝΤ Jacques de Larosière να διερευνήσει τις αιτίες που οδήγησαν στην κρίση και να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού συστήματος στα κράτη-μέλη της ΕΕ με στόχο την αποτροπή ανάλογων κρίσεων στο μέλλον.

Πράγματι, τον Φεβρουάριο του 2009 η σχετική έκθεση όριζε τη δημιουργία ενός νέου συστήματος ευρωπαϊκής εποπτείας, το οποίο θα ενίσχυε μέσω της μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής εποπτείας τις τράπεζες, σε συνδυασμό με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ) και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ).

Ειδικά ο ρόλος του δεύτερου, έρχεται να καλύψει μια από τις βασικές αδυναμίες που αναδείχθηκαν λόγω της κρίσης και αφορούν το πόσο εύλωτο ήταν το χρηματοπιστωτικό σύστημα ενάντια στους συστημικούς κινδύνους.

Επομένως τίθενται στο μικροσκόπιο η αξιολόγηση των τραπεζών όπου σε κάθε τράπεζα μέσω του stress test μετριέται κατά πόσο έτοιμη είναι να απορροφήσει τους κραδασμούς του οικονομικού περιβάλλοντος σε περίοδο ύφεσης, πόσο υγιής είναι ο ισολογισμός της και τι μέτρα πρέπει να παρθούν στην περίπτωση που η αξιολόγηση δεν δείξει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Κεφάλαιο πρώτο: Εισαγωγή στην τραπεζική

1.1. Λογιστικό σχέδιο τραπεζών

Οι τράπεζες αποτελούν τον πυλώνα της οικονομίας μιας χώρας οι οποίες θα πρέπει να έχουν γερά θεμέλια προκειμένου να συμβάλουν θετικά στην ομαλή λειτουργία της. Τα χαρακτηριστικά που κρίνονται απαραίτητα για να επιτευχθεί αυτό, δεν είναι άλλα από τη σταθερότητα και τη βιωσιμότητα και για να διαφυλαχθούν έχει κριθεί επιτακτική ανάγκη η στενή εποπτεία των τραπεζών που επέβαλε η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση. Αυτό μπορεί να αποτυπωθεί στις οικονομικές καταστάσεις κάθε τράπεζας, καθώς μπορεί να οριστεί η βιωσιμότητά της και η κεφαλαιακή της επάρκεια μετά από σχετικές μετρήσεις συναφών δεικτών που μπορούν να υπολογιστούν με βάση δεδομένα στοιχεία που αποτυπώνονται στις λογιστικές καταστάσεις. Η παρακολούθηση του Ενεργητικού και αντίστοιχα του Παθητικού γίνεται με τη βοήθεια του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των τραπεζών το οποίο χρησιμοποιεί λογαριασμούς οι οποίοι ενημερώνονται συνεχώς με στόχο την αναλυτική καταγραφή των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Το Κ.Λ.Σ.Τ αποτελείται από δέκα ομάδες λογαριασμών από τις οποίες οι ομάδες 1-8 αναφέρονται στη γενική λογιστική, η ομάδα 9 στην αναλυτική λογιστική εκμεταλλεύσεως, ενώ η ομάδα 0 περιλαμβάνει τους λογαριασμούς τάξεως. Οι ομάδες 1-5 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του Ισολογισμού, οι ομάδες 6 και 7 τα οργανικά έξοδα και έσοδα κατ'είδος, ενώ στην ομάδα 8 ανήκουν οι λογαριασμοί αποτελεσμάτων.

1.1.1 Ισολογισμός πιστωτικών ιδρυμάτων

Ο Ισολογισμός μια τράπεζας περιγράφει την οικονομική της κατάσταση σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Είναι δομημένος σε Ενεργητικό και Παθητικό και στηρίζεται στην εξής αρχή:

$$\text{Ενεργητικό} = \text{Παθητικό} + \text{Ίδια Κεφάλαια}$$

Το Ενεργητικό περιλαμβάνει τρεις Ομάδες όπου στην κάθε μια ανήκουν συγκεκριμένα στοιχεία. Αναλυτικά στην Ομάδα 1 που είναι και το Πάγιο Ενεργητικό της τράπεζας καταχωρούνται στοιχεία που έχουν να κάνουν με την παρουσία της όπως κτίρια, εγκαταστάσεις, μηχανήματα, έπιπλα, μεταφορικά μέσα, κ.α. ενώ στην Ομάδα 2 ανήκουν οι χορηγήσεις προς τους πελάτες της, καθώς και τα ενσωματωμένα στοιχεία που αποκτά η τράπεζα από κατακυρώσεις πλειστηριαζόμενων πραγμάτων.

Ως χορήγηση νοείται η παροχή αγοραστικής δύναμης από την τράπεζα στον πελάτη (πιστούχο), ο οποίος καθίσταται οφειλέτης προς αυτήν με όρους που ορίζονται στη σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ τους. Η Ομάδα 3 που είναι το Κυκλοφορούν Ενεργητικό περιλαμβάνει τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, τα χρεόγραφα καθώς και τα διαθέσιμα και θα πρέπει να τονισθεί πως ως βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις θεωρούνται εκείνες που είναι εισπρακτέες μέσα στην επόμενη χρήση αφού η προθεσμία εξόφλησης λήγει τότε.

Στο Παθητικό ανήκουν οι ομάδες 4 και 5 όπου στην ομάδα 4 ανήκουν η καθαρή θέση, οι προβλέψεις και οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, ενώ στην ομάδα 5 παρακολουθούνται οι καταθέσεις και οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της τράπεζας.

Παρακάτω αποτυπώνεται ένας τυπικός Ισολογισμός μιας τράπεζας:

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΥΠΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Πάγιο ενεργητικό

Χορηγήσεις

Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις

Διαθέσιμα

Χρεόγραφα

Σύνολο Ενεργητικού

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Καθαρή θέση

Προβλέψεις

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Καταθέσεις

Σύνολο Παθητικού

1.1.2 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης δείχνει συνοπτικές πληροφορίες για έσοδα, κέρδη, έξοδα και ζημιές που έγιναν σε μια συγκεκριμένη λογιστική χρήση. Το περιεχόμενό της χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο περιλαμβάνει τα στοιχεία των λογαριασμών των λειτουργικών εσόδων και εξόδων, αυτά δηλαδή που ορίζουν το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης ενώ το δεύτερο περιλαμβάνει τα στοιχεία των λογαριασμών που αφορούν σε μη λειτουργικά (έκτακτα) έσοδα και κέρδη, καθώς και τα αντίστοιχα μη λειτουργικά (έκτακτα) έξοδα και ζημιές.

Η κατάταξη των λογαριασμών των λειτουργικών εξόδων διαφέρει ανάλογα με το αν αυτά πρέπει να παρουσιασθούν κατά είδος ή κατά λειτουργία. Στην πρώτη περίπτωση τα έξοδα είναι κατανεμημένα κατά είδος (π.χ. ενοίκια, παροχές τρίτων, προβολής και διαφήμισης κ.α.) και αυτό συμβαίνει γιατί

στόχος είναι η παρακολούθηση του εξόδου κατά είδος και όχι ο σκοπός για τον οποίο έγινε, ενώ στη δεύτερη περίπτωση τα έξοδα παρουσιάζονται κατά λειτουργία και είναι ομαδοποιημένα σε δύο κατηγορίες: α) Έξοδα διοικητικής λειτουργίας (αμοιβές προσωπικού, γραφικής ύλης κ.α.) και β) Έξοδα χρηματοοικονομικής λειτουργίας όπως για παράδειγμα προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, συναλλαγματικές διαφορές που έχουν προκύψει από δάνεια, έξοδα και ζημιές συμμετοχών και χρεογράφων κ.α.

Τα κέρδη προ φόρων προκύπτουν εάν από τα λειτουργικά έσοδα πλέον έκτακτων εσόδων αφαιρεθούν στο σύνολό τους τα λειτουργικά έξοδα, τα έκτακτα έξοδα καθώς και οι προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις.

Στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως τα στοιχεία έχουν την εξής παράθεση:

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

Λειτουργικά έσοδα

Μείον: Λειτουργικά έξοδα

Αποτελέσματα εκμετάλλευσης (Κέρδη ή ζημιές εκμετάλλευσης)

Πλέον: Μη λειτουργικά έσοδα

Μη λειτουργικά κέρδη

Μείον: Μη λειτουργικά έξοδα

Μη λειτουργικές ζημιές

Αποτέλεσμα χρήσης (κέρδη ή ζημιές)

1.2 Κίνδυνοι τραπεζών

Οι τραπεζικές χρηματοδοτήσεις είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον πιστωτικό κίνδυνο. Ο πιστωτικός κίνδυνος όπως και ο κίνδυνος ρευστότητας προκύπτει από την παραδοσιακή λειτουργία των τραπεζών, δηλαδή από την παρέμβαση αυτών στη διαδικασία μεταφοράς κεφαλαίων μεταξύ των αποταμιευτών ή πλεονασματικών οικονομικών μονάδων και των δανειζόμενων ή ελλειμματικών οικονομικών μονάδων για την άντληση κεφαλαίων από τους πρώτους και τη μεταφορά τους στους δεύτερους. Τόσο κατά τη διαδικασία της άντλησης όσο και κατά τη διαδικασία μεταφοράς, τα κεφάλαια αλλάζουν μορφή και μετασχηματίζονται σε κατάλληλα χρηματοοικονομικά προϊόντα, ώστε να μεταφέρονται, να τίθενται σε διαπραγμάτευση και να τιμολογούνται εύκολα. Η διαμεσολάβηση και η μετατροπή των κεφαλαίων σε χρηματοοικονομικά προϊόντα διαφοροποιεί τα υφιστάμενα χαρακτηριστικά τους ή προσθέτει σ'αυτά νέα χαρακτηριστικά σχετιζόμενα με τις λήξεις (διάρκεια), το μέγεθος, τη ρευστότητα και το ύψος του κινδύνου. Η διαφοροποίηση αυτή αποτελεί τη βάση των παραδοσιακών κινδύνων, οι οποίοι ήταν και οι μοναδικοί κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν τα πιστωτικά ιδρύματα προ της απελευθέρωσης των αγορών και οι οποίοι συνεχίζουν να υφίστανται και σήμερα σε ιδιαίτερα αυξημένο βαθμό. Παρακάτω αναφέρονται οι βασικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζει μια τράπεζα με πρώτο τον πιστωτικό:

✓ **Πιστωτικός Κίνδυνος**

Ο πρώτος παραδοσιακός κίνδυνος είναι ο πιστωτικός και ορίζεται ως η πιθανή ή αναμενόμενη ζημιά που προέρχεται από την αδυναμία των δανειζόμενων να επιστρέψουν τα κεφάλαια που έχουν δανειστεί από την τράπεζα. Αποτέλεσμα της ανάληψης του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει το εκάστοτε πιστωτικό ίδρυμα είναι η μεταβολή της καθαρής του θέσης και της αξίας του χαρτοφυλακίου. Για αυτό είναι σημαντικό να μπορεί να μετρηθεί προκειμένου η τράπεζα να μπορεί να τον ελαχιστοποιεί. Αυτό γίνεται μέσω της αξιολόγησης και κατάταξης των πιστούχων (φυσικών προσώπων, επιχειρήσεων κ.α.) σε κατηγορίες πιστωτικού κινδύνου, γνωστής και ως κλίμακα διαβαθμίσεων πιστωτικού κινδύνου. Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου είναι ποσοτικά (πρόσφατο εκκαθαριστικό, E3, Ισολογισμός, αποτελέσματα χρήσης κ.ο.κ. εξαρτάται εάν ο πιστούχος είναι ιδιώτης ή επιχείρηση) ποιοτικά (οργάνωση και διοίκηση της επιχείρησης, εμπειρία στελεχών, ανταγωνιστικότητα προϊόντων

κ.ο.κ.) και συναλλακτικής συμπεριφοράς (πώς ο υποψήφιος πιστούχος ανταποκρίνεται μέχρι τώρα στην εξυπηρέτηση των συναλλαγών του). Όλα τα παραπάνω κριτήρια συνυπολογίζονται και έτσι διαμορφώνεται ένα σύστημα διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου το οποίο λαμβάνει υπόψην του το εκάστοτε πιστωτικό ίδρυμα κάθε φορά που πρόκειται να αξιολογήσει μια πιθανή δανειοδότηση.

Τις περισσότερες φορές η απόφαση για μια δανειοδότηση υψηλού κινδύνου είναι αρνητική καθώς οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που επικρατούν (ανεργία, μείωση μισθών και συντάξεων κλπ). Συνέπεια αυτού, η αύξηση των ληξιπρόθεσμων δανείων που αυτό για μια τράπεζα σημαίνει αύξηση προβλέψεων, αύξηση δεικτών των Non Performing Loans και τελικά μείωση της καθαρής θέσης.

Αυτό βέβαια δεν αποκλείει την εξέταση μιας χρηματοδότησης ιδιαίτερα όταν αυτή περιλαμβάνει υψηλό επιτόκιο και εξασφαλίσεις υψηλής εμπορευσιμότητας. Στις περιπτώσεις δε που ο κίνδυνος είναι χαμηλός, οι πιθανότητες θετικής ανταπόκρισης από το τραπεζικό ίδρυμα είναι ακόμα μεγαλύτερες.

✓ **Κίνδυνος Ρευστότητας**

Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι ο δεύτερος παραδοσιακός κίνδυνος που αντιμετωπίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα. Ο πιστωτικός κίνδυνος και ο κίνδυνος ρευστότητας συνδέονται άμεσα μεταξύ τους καθώς αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του κινδύνου ρευστότητας και το ανάποδο. Ο κίνδυνος ρευστότητας ορίζεται ως η αναμενόμενη ζημιά και συνεπώς η μείωση της καθαρής θέσης της τράπεζας, προκύπτουσα από ενδεχόμενη αδυναμία της προς:

- Έγκαιρη και πλήρη κάλυψη τρεχουσών και μελλοντικών χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, π.χ. καταθέσεων όταν αυτές γίνουν απαιτητές,
- Άντληση κεφαλαίων για την κάλυψη αυξημένης ζήτησης δανείων ή επενδυτικών επικερδών τοποθετήσεων,
- Διατήρηση επικερδών τοποθετήσεων ή/και επαναχρηματοδότηση τοποθετήσεων με υψηλότερο επιτόκιο,

- Έγκαιρη και αποδοτική τοποθέτηση μη αναμενόμενων ή έκτακτων εισροών.

Για τις τράπεζες, ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να εμφανιστεί όταν εκδηλωθεί αυξημένη ανάγκη για ρευστά εκ μέρους των καταθετών της. Όπως είναι γνωστό, μια χορήγηση δανείου αποτελεί απαίτηση κατά του δανειολήπτη και αποτελεί στοιχείο του ενεργητικού, ενώ οι καταθέσεις αποτελούν υποχρέωση για την τράπεζα προς τους καταθέτες και αποτελούν στοιχείο του παθητικού. Η σωστή και συνεχής διαχείριση τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού αποτελεί σημαντική υποχρέωση εκ μέρους των τραπεζών.

Όσον αφορά το ενεργητικό, ο στόχος της τράπεζας είναι η όσο το δυνατό μεγαλύτερη ρευστότητα για την αντιμετώπιση αυξημένης απαίτησης των πελατών της, ενώ στην πλευρά του παθητικού ο στόχος είναι οι όσο το δυνατόν αυξημένες καταθέσεις για τη δυνατότητα ανάληψης κεφαλαίων σε περίπτωση ανάγκης.

Η πολυπλοκότητα των θέσεων μιας σύγχρονης τράπεζας, τόσο από την πλευρά του παθητικού (υποχρεώσεων) όσο και από την πλευρά του ενεργητικού (τοποθετήσεων) και η ιδιαίτερη ανάπτυξη των διατραπεζικών αγορών, οδηγούν σε συνθήκες συνεχούς παρουσίας του κινδύνου ρευστότητας κατά τη λειτουργία της.

Πιθανό είναι ο κίνδυνος ρευστότητας να δημιουργηθεί ξαφνικά ακόμα και μετά από μια απλή φημολογία που μπορεί να επηρεάσει τους καταθέτες και να τους δημιουργήσει πανικό με αποτέλεσμα να προσέλθουν μαζικά στην τράπεζα για ανάληψη των χρημάτων τους. Άλλες περιπτώσεις που μπορεί να οδηγήσουν στην αύξηση του συγκεκριμένου κινδύνου, είναι η ανάληψη προθεσμιακών καταθέσεων προ τη λήξεώς τους, η αδυναμία αποτελεσματικής πρόσβασης στις διατραπεζικές αγορές ή/και στις αγορές χρήματος για άντληση ή τοποθέτηση κεφαλαίων, δυσλειτουργία των αγορών αυτών, ρευστοποίηση τοποθετήσεων σε αρνητική συγκυρία κ.ο.κ.

✓ **Κίνδυνος επιτοκίου**

Ο κίνδυνος επιτοκίου αφορά την μείωση της αξίας μιας επένδυσης στο μέλλον εξαιτίας μιας ενδεχόμενης ανόδου των επιτοκίων. Όταν τα επιτόκια ανεβαίνουν οι επενδύσεις γίνονται λιγότερα ελκυστικές καθώς αυξάνεται το εναλλακτικό κόστος επένδυσης. Ένας επενδυτής μπορεί να εξασφαλίσει μια μεγάλη και σίγουρη απόδοση σε έναν αποταμιευτικό λογαριασμό και επομένως να αναβάλει άλλες εναλλακτικές επενδυτικές αποφάσεις. Όταν τα επιτόκια αυξάνονται, οι τιμές των ομολόγων μειώνονται στη δευτερογενή αγορά και το ανάποδο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι καθώς τα επιτόκια αυξάνονται, το κόστος ευκαιρίας διακράτησης ενός ομολόγου αυξάνεται και οι επενδυτές θα στραφούν σε επενδυτικά προϊόντα με υψηλότερες αποδόσεις.

Πιο συγκεκριμένα, όταν τα επιτόκια αυξάνονται, παρουσιάζονται στην αγορά νέες εκδόσεις με υψηλότερες αποδόσεις σε σχέση με τις παλαιότερες με αποτέλεσμα οι παλαιότερες εκδόσεις να εμφανίζονται λιγότερο ελκυστικές. Άρα, οι τιμές τους πέφτουν.

Αντίθετα, όταν τα επιτόκια μειώνονται οι νέες εκδόσεις ομολόγων που παρουσιάζονται στην αγορά έχουν χαμηλότερες αποδόσεις από τις παλαιότερες εκδόσεις κι άρα κάνουν τις παλιές εκδόσεις να παρουσιάζουν μεγαλύτερη τρέχουσα απόδοση. Επομένως, οι τιμές ανεβαίνουν.

Το αποτέλεσμα είναι ότι εάν ένας επενδυτής θελήσει να πουλήσει το ομόλογο πριν από τη λήξη του, αυτό μπορεί να αξίζει περισσότερο ή λιγότερο απ'ότι πλήρωσε για να το αγοράσει. Ο επιτοκιακός κίνδυνος επηρεάζει συνήθως τις τιμές των ομολόγων περισσότερο από των μετοχών.

Από πλευράς τραπεζών, επειδή χρηματοδοτούν τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις τους που είναι κυρίως δάνεια με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις που είναι καταθέσεις και έκδοση αξιογράφων στην αγορά χρήματος, αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο επιτοκίου αλλά και ρευστότητας.

Οι καταθέσεις είναι βραχυχρόνιες υπό την έννοια ότι οι καταθέτες μπορεί να ζητήσουν τα χρήματά τους οποιαδήποτε στιγμή. Το ίδιο δικαίωμα μπορεί να ασκήσουν και στις καταθέσεις προθεσμίας πληρώνοντας όμως ένα penalty.

Όσον αφορά στη χρηματοδότηση μέσω αγορών, συνήθως είναι βραχυπρόθεσμη με διάρκεια από μια ημέρα μέχρι μερικούς μήνες με κύρια πηγή τη διατραπεζική αγορά στην οποία οι τράπεζες δανείζονται από άλλες.

Τα δάνεια όμως έχουν συνήθως μεγάλη διάρκεια ειδικά εάν πρόκειται για την κατηγορία των στεγαστικών. Πολλά από αυτά είναι με σταθερό επιτόκιο καθόλη τη διάρκειά τους ή για το μεγαλύτερο μέρος τους, ανεξαρτήτως των μεταβολών του κόστους χρηματοδότησής τους, δηλαδή του επιτοκίου καταθέσεων και του κόστους χρήματος στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου.

Με άλλα λόγια, οι τράπεζες δεσμεύουν τα χρήματα τα οποία δίνουν με την μορφή μακροχρόνιων δανείων χωρίς ωστόσο η δέσμευση αυτή να ισχύει για τους χρηματοδότες τους. Συνέπεια αυτής της δέσμευσης είναι οι κίνδυνοι επιτοκίου και ρευστότητας.

Ο κίνδυνος επιτοκίου προέρχεται από τις μεταβολές των επιτοκίων σε συνδυασμό με το ότι οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις έχουν συνήθως διαφορετική διάρκεια. Αποτέλεσμα αυτού η μείωση των κερδών ή ακόμα και ζημιά όταν οι μεταβολές των επιτοκίων δεν ευνοούν τις τράπεζες.

Οι παράγοντες που συντελούν με την μεταβολή των επιτοκίων συνδέονται με την πορεία της οικονομίας μιας χώρας. Συνήθως όταν τα επιτόκια αυξάνονται η οικονομία παρουσιάζει ανάπτυξη ενώ όταν μειώνονται η οικονομική κατάσταση μιας χώρας βρίσκεται μάλλον σε ύφεση. Με παρόμοιο τρόπο η άνοδος του πληθωρισμού οδηγεί σε άνοδο των επιτοκίων (παρόλο που από ένα σημείο και μετά τα υψηλότερα επιτόκια συμβάλλουν στον υψηλότερο πληθωρισμό) και ένας χαμηλός πληθωρισμός οδηγεί σε χαμηλότερα επιτόκια. Ο πληθωρισμός είναι ένας από τους ισχυρότερους παράγοντες επηρεασμού των επιτοκίων.

✓ **Λειτουργικός Κίνδυνος**

Λειτουργικός ή επιχειρησιακός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει μία επιχείρηση κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας και οφείλεται στον ανθρώπινο παράγοντα. Ο επιχειρησιακός κίνδυνος δεν έχει σχέση με τον κεφαλαιακό, τον πιστωτικό ή τον συστημικό. Περιλαμβάνει τα προβλήματα που παρουσιάζονται στις εσωτερικές διεργασίες, στις εργασιακές σχέσεις, στα συστήματα μιας επιχείρησης και γενικά αφορά κάθε δυσλειτουργία που οφείλεται στον άνθρωπο. Λανθασμένες αποφάσεις της διοίκησης και ενδεχόμενες δυσχέρειες μεταξύ των παραγόντων της εταιρικής διοίκησης (μετόχων, διευθυντικών στελεχών ή εκπροσώπων εργαζομένων) είναι αιτίες

δημιουργίας του συγκεκριμένου κινδύνου. Επιχειρήσεις με λιγότερο ανθρώπινο δυναμικό, έχουν και χαμηλότερο λειτουργικό κίνδυνο.

Αξίζει να αναφερθεί ένας τύπος λειτουργικού κινδύνου που είναι και ο τεχνολογικός κίνδυνος, δηλαδή ο κίνδυνος που οφείλεται είτε σε βλάβη είτε σε ανεπάρκεια των συστημάτων τεχνολογίας πληροφορικής. Επομένως, δημιουργείται ανάγκη προστασίας των συστημάτων είτε από ενδογενείς δυσχέρειες είτε από εξωτερικές παρεμβάσεις.

Άλλες μορφές λειτουργικού κινδύνου είναι γεγονότα όπως πυρκαγιές, σεισμοί, ή άλλες φυσικές καταστροφές.

✓ **Συστημικός Κίνδυνος**

Συστημικός κίνδυνος είναι ο αναπότρεπτος κίνδυνος ο οποίος μπορεί να επηρεάσει τις αξίες ενός μεγάλου εύρους χρεογράφων, χαρτοφυλακίων και επενδύσεων, ενώ η εμβέλεια του μπορεί να καλύπτει μια συγκεκριμένη αγορά, μια χώρα, ή ένα ολόκληρο οικονομικό σύστημα. Τα επιτόκια, οι υφέσεις στην οικονομία και οι πόλεμοι αντιπροσωπεύουν παράγοντες συστημικού κινδύνου επειδή επηρεάζουν ολόκληρη την αγορά και δεν μπορούν να αποφευχθούν μέσω διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου. Ο συστημικός κίνδυνος σε αντίθεση με τον μη συστημικό, μπορεί να μετριαστεί μόνο μέσω της αντιστάθμισης κινδύνου (hedging) και είναι έμφυτος στην αγορά. Αυτό αφορά μια τεχνική κάλυψης απέναντι στις απώλειες κεφαλαίων που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα απρόσμενων κινήσεων της αγοράς, με χαρακτηριστικότερη την προστασία έναντι του συναλλαγματικού, του επιτοκιακού ή του συστημικού κινδύνου. Αυτό επιτυγχάνεται συνήθως με την αγορά χρηματοπιστωτικών εργαλείων τα οποία δίνουν το αντίθετο αποτέλεσμα από μια επενδυτική κίνηση όπως είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και τα συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης, ώστε να μετριαστούν οι απώλειες.

1.2.1 Διαχείριση κινδύνων

Αντικειμενικός σκοπός των τραπεζών είναι η επίτευξη κέρδους, όπως και κάθε άλλου οργανισμού που δεν ανήκει στον τραπεζικό κλάδο. Όταν οι τράπεζες εμφανίζουν κέρδη υποδηλώνουν, τις περισσότερες φορές, υγιή οικονομική κατάσταση και βιωσιμότητα, στοιχεία απαραίτητα προκειμένου να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των πελατών και να συμβάλλουν θετικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Βέβαια αυτό, τα τελευταία χρόνια τίθεται υπό αμφισβήτηση λόγω των δυσμενών οικονομικών συγκυριών που καλούνται τα τραπεζικά ιδρύματα να αντιμετωπίσουν τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Οι τράπεζες είναι ευάλωτες στις τρέχουσες διαταραχές και τη μεταβλητότητα των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών αγορών. Η αβεβαιότητα που απορρέει από την ελληνική κρίση έχει και είναι πιθανό να συνεχίσει να έχει σημαντική αρνητική επίδραση στην επιχειρηματική δραστηριότητα, στα λειτουργικά αποτελέσματα και στην οικονομική κατάσταση των τραπεζών.

Υπό κανονικές συνθήκες, οι τράπεζες μπορούν να αναπληρώνουν τις αναλήψεις με νέες καταθέσεις ή με δανεισμό από τις αγορές χρήματος και κεφαλαίων. Επιπλέον, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα ρευστά διαθέσιμα τους. Αυτό ισχύει και για την αποπληρωμή ληγόντων αξιογράφων με τα οποία είχαν αντλήσει χρήματα από τις αγορές.

Υπάρχουν όμως και περίοδοι όπου οι τράπεζες αδυνατούν να το κάνουν και αντιμετωπίζουν κρίση ρευστότητας. Οι πιθανές αιτίες είναι πολλές. Μία αναταραχή στις διεθνείς χρηματαγορές η οποία κάνει διστακτικούς τους επενδυτές/αποταμιευτές, η οικονομική κατάσταση της τράπεζας και ο φόβος για αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της.

Ανεξάρτητα όμως από την αιτία της κρίσεως ρευστότητας, οι δυνητικές επιπτώσεις είναι πολύ σοβαρές. Προκειμένου να αντλήσουν χρήμα, οι τράπεζες υποχρεώνονται ή να πληρώσουν υψηλό επιτόκιο ή να ρευστοποιήσουν υπό πίεση σε σχετικά χαμηλές τιμές στοιχεία του ενεργητικού τους, όπως δάνεια, ομόλογα, μετοχές κλπ. Και στις δύο περιπτώσεις επηρεάζεται αρνητικά η καθαρή θέση και η φερεγγυότητά τους: στην πρώτη περίπτωση μέσω της αρνητικής κερδοφορίας, στη δεύτερη άμεσα. Σε ακραίες δε περιπτώσεις, μια τράπεζα που αντιμετωπίζει κρίση ρευστότητας ενδέχεται

να οδηγηθεί σε πτώχευση. Αυτό βέβαια είναι κάτι το οποίο θα οδηγήσει σε πανικό και κρίση του τραπεζικού συστήματος, οπότε οι εποπτικές αρχές λαμβάνουν μέτρα μέσω κανονισμών για την αποφυγή κάτι τέτοιου όπως είναι για παράδειγμα η επιβολή ελάχιστων ορίων ρευστότητας για την αποτροπή τέτοιων κρίσεων. Επιπλέον, οι κεντρικές τράπεζες λειτουργούν ως «δανειστές τελευταίας καταφυγής» παρέχοντας ρευστότητα σε τράπεζες που αντιμετωπίζουν τέτοια προβλήματα.

Θα πρέπει να τονισθεί όμως πως οι τράπεζες σήμερα, λόγω της πολυπλοκότητας του οικονομικού περιβάλλοντος το οποίο επιδρά άμεσα στα οικονομικά αποτελέσματα και της καθαρής θέσης τους, έχουν μπει στη διαδικασία και έχουν αναπτύξει πολιτικές και πρακτικές για την αντιμετώπιση των κινδύνων.

Ένα ευρύ φάσμα καινοτόμων και εξελιγμένων χρηματοοικονομικών προϊόντων, που είναι διαθέσιμα παγκοσμίως πια, έχουν στρέψει τον τραπεζικό τομέα σε μια δυναμική και ενεργητική διαδικασία διαχείρισης κινδύνων του ενεργητικού και του παθητικού σε ένα περιβάλλον υψηλού κινδύνου.

Ένα πολύπλοκο σύστημα τεχνικών και εργαλείων διαχείρισης χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες για τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των κινδύνων που κατά κύριο λόγο είναι χωρισμένοι στους: πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς, κίνδυνο ρευστότητας, λειτουργικό κίνδυνο, επιχειρηματικό και χρηματοοικονομικό κίνδυνο.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο κίνδυνος αναφέρεται σε οποιαδήποτε αβεβαιότητα που μπορεί να φέρει απώλειες ενώ η καλή διαχείρισή του ενισχύει τις αποδόσεις του χαρτοφυλακίου των τραπεζών.

Κεφάλαιο δεύτερο: Αξιολόγηση τραπεζών

2.1 Αξιολόγηση τραπεζικών ιδρυμάτων

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι συμμετέχουσες εθνικές αρμόδιες αρχές που είναι υπεύθυνες για την άσκηση τραπεζικής εποπτείας, θα διενεργήσουν συνολική αξιολόγηση σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού για τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό (κανονισμός EEM).

Η σκοπούμενη συνολική αξιολόγηση αποτελεί σημαντικό στοιχείο των προπαρασκευαστικών εργασιών για τον EEM, καθώς εξασφαλίζει την αναγκαία σαφήνεια ως προς τις τράπεζες που θα τελούν υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ. Ο κανονισμός EEM παρέχει στην ΕΚΤ τη δυνατότητα να λαμβάνει από τις εθνικές εποπτικές αρχές των συμμετεχουσών κρατών μελών κάθε συναφή πληροφορία που χρειάζεται ενόψει της συνολικής αξιολόγησης των οικείων πιστωτικών ιδρυμάτων. Η άσκηση αξιολόγησης θα περιλαμβάνει αξιολόγηση των κινδύνων για σκοπούς εποπτείας, έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού και άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test). Το συγκεντρωτικό αποτέλεσμα της συνολικής αξιολόγησης ενδέχεται να οδηγήσει στη λήψη μιας σειράς συμπληρωματικών μέτρων στα οποία πιθανόν να περιλαμβάνονται και υποχρεώσεις για αλλαγές στις προβλέψεις και το κεφάλαιο των τραπεζών.

2.1.1 Ο ρόλος και η σημασία της αξιολόγησης

Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και οι εντάσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές που σημειώθηκαν πρόσφατα επηρέασαν τους ισολογισμούς των τραπεζών, με αρνητικές συνέπειες όσον αφορά τη χορήγηση δανείων προς την πραγματική οικονομία. Οι εποπτικοί και ρυθμιστικοί φορείς στην Ευρώπη έχουν ήδη αναλάβει πολλαπλή δράση προς αντιμετώπιση των δυσμενών αυτών εξελίξεων, ενώ οι ίδιες οι τράπεζες σημείωσαν σημαντική πρόοδο στην ενίσχυση των ισολογισμών τους, αντλώντας μάλιστα μεγάλες ποσότητες κεφαλαίων. Από τότε που εκδηλώθηκε η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, οι τράπεζες της Ευρωζώνης έχουν αντλήσει νέα κεφάλαια ύψους 225 δισεκ. ευρώ, ενώ οι κυβερνήσεις διέθεσαν άλλα 275 δισεκ. ευρώ, ποσά που συνολικά αντιστοιχούν σε πάνω από 5% του ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ.

Σήμερα ο διάμεσος δείκτης βασικών ιδίων κεφαλαίων κατηγορίας 1 (Core Tier 1 capital ratio) των μεγαλύτερων τραπεζών της ζώνης του ευρώ αναμένεται να οριστεί πλησίον του 12% και οι περισσότερες από τις εν λόγω τράπεζες συμμορφώνονται ήδη με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις του πλαισίου κανόνων της οδηγίας, το οποίο έχει πλέον τεθεί σε πλήρη εφαρμογή.

Σε χώρες όπου εφαρμόζονται διεθνή προγράμματα στήριξης διαγράφηκαν σε μεγάλο βαθμό από τους ισολογισμούς των τραπεζών προϋπάρχοντα προβληματικά στοιχεία του ενεργητικού, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι αυτά θα παύσουν να ανακόπτουν τις χορηγήσεις δανείων των τραπεζών προς κερδοφόρες επιχειρήσεις.

Επιπλέον, στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης οι τράπεζες αναδιαρθρώνουν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα.

Ο στόχος της αξιολόγησης είναι τριπλός με πρώτο στη σειρά τον έλεγχο της **διαφάνειας**, δηλαδή ενίσχυση της ποιότητας της διαθέσιμης πληροφόρησης για την κατάσταση των τραπεζών, το δεύτερο την **εξυγίανση των ισολογισμών**, δηλαδή καθορισμό και εφαρμογή των αναγκαίων διορθωτικών μέτρων, και όπου χρειάζεται και **οικοδόμηση εμπιστοσύνης**, δηλαδή τη διαβεβαίωση όλων των ενδιαφερόμενων μερών ότι οι τράπεζες είναι βιώσιμες και αξιόπιστες.

Εφόσον διαπιστώνεται κεφαλαιακή ανεπάρκεια σε σχέση με ορισμένο κεφαλαιακό δείκτη αναφοράς, οι τράπεζες θα υποχρεούνται να λάβουν διορθωτικά μέτρα. Υπό την ιδιότητα της νέας εποπτικής αρχής, η ΕΚΤ θα είναι σε θέση να παρακολουθεί και να επιβάλλει την εφαρμογή των μέτρων αυτών.

2.1.2 Στοιχεία της στρατηγικής

Η συνολική αξιολόγηση περιλαμβάνει τρεις πυλώνες:

- **Αξιολόγηση των κινδύνων για σκοπούς εποπτείας** στο πλαίσιο της οποίας εξετάζονται βασικοί κίνδυνοι όσον αφορά τους ισολογισμούς των τραπεζών, περιλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τη ρευστότητα, τη μόχλευση και τη χρηματοδότηση. Ειδικότερα, η αξιολόγηση αυτή θα περιλαμβάνει ποσοτική και ποιοτική ανάλυση με βάση πληροφορίες για το παρελθόν ή το μέλλον και με σκοπό την αξιολόγηση του εσωτερικού προφίλ κινδύνου ορισμένης τράπεζας, της θέσης της σε σχέση με τράπεζες παρόμοιου μεγέθους και του βαθμού ευαισθησίας της σε μια σειρά εξωγενών παραγόντων.

Η ΕΚΤ και οι εθνικές αρμόδιες αρχές αναπτύσσουν από κοινού ένα νέο σύστημα αξιολόγησης κινδύνων που θα χρησιμοποιείται ως βασικό εποπτικό εργαλείο στον μελλοντικό ΕΕΜ. Η μεθοδολογία αυτή θα χρησιμοποιείται και θα υπολογίζεται ο κίνδυνος, ανά κατηγορία κινδύνου, που καλείται να αντιμετωπίσει η τράπεζα προκειμένου να προσδιορισθεί στη συνέχεια το ύψος των προβλέψεων που αναμένεται να ορίσει ούτως ώστε να μην επιβαρυνθούν αρνητικά τα αποτελέσματα της τράπεζας. Διότι ένας αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος, για παράδειγμα, από αθέτηση πληρωμής δανείων θα οδηγήσει μια τράπεζα σε αύξηση των προβλέψεων που θα πρέπει να λάβει για να αποφύγει την κατάσταση που περιγράφεται πιο πάνω.

➤ ***Έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού***

Η εν λόγω αξιολόγηση θα είναι ευρεία και διεξοδική, θα εξετάζει τα ανοίγματα σε πιστωτικό κίνδυνο και σε κίνδυνο αγοράς, θέσεις εντός και εκτός ισολογισμού, καθώς και τα εγχώρια και μη εγχώρια ανοίγματα. Θα καλύπτονται όλες οι κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένων των μη εξυπηρετούμενων δανείων, των αναδιարθρωμένων δανείων και των ανοιγμάτων σε κρατικούς τίτλους.

Ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού θα διενεργείται με αναφορά σε εναρμονισμένους ορισμούς, περιλαμβανομένων των ορισμών για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια καθώς και τα δάνεια που έχουν ρυθμιστεί. Ενδεικτικά αναφέρεται ο απλοποιημένος ορισμός που περιέχεται στην πρόσφατη πρόταση της Ευρωπαϊκής Αρχής των Τραπεζών (ΕΑΤ) σχετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (Implementing Technical Standards on supervisory reporting on forbearance and non-performing exposures EBA/ITS/2013/03).

Εάν δεν είναι διαθέσιμες οι πληροφορίες που απαιτούνται για την εφαρμογή του ορισμού της ΕΑΤ για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, θα γίνεται εκτίμηση των σχετικών δεδομένων.

➤ ***Άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων***

Η άσκηση αυτή αξιοποιεί και συμπληρώνει τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού, παρέχοντας μια εκτίμηση της ικανότητας των τραπεζών να απορροφούν τους κραδασμούς υπό ακραίες συνθήκες. Η ΕΚΤ και ΕΑΤ έχουν συμφωνήσει να διενεργούν, σε στενή συνεργασία μεταξύ τους, την άσκηση αυτή σε επίπεδο Ε.Ε.

Ο συνδυασμός των τριών αυτών πυλώνων παρέχει μια ευρείας εμβέλειας και ταυτόχρονα εις βάθος αξιολόγηση των ισολογισμών των τραπεζών.

Το αποτέλεσμα της συνολικής αξιολόγησης θα προκύψει από τα πορίσματα και των τριών πυλώνων-αξιολόγηση κινδύνων για σκοπούς εποπτείας, έλεγχος ποιότητας στοιχείων ενεργητικού και άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων-και τυχόν αναγκαία συμπληρωματικά μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν, θα βασίζονται στο συνολικό αυτό αποτέλεσμα.

Τέλος, η ΕΚΤ θα διενεργήσει τη συνολική αξιολόγηση υπό συνθήκες πλήρους ανεξαρτησίας, αλλά στη διάρκεια της διαδικασίας θα βρίσκεται σε επαφή με άλλες ευρωπαϊκές αρχές προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη δράση και επικοινωνία.

Κεφάλαιο τρίτο: Χρηματοπιστωτικό σύστημα και εποπτεία

3.1 Ευρωπαϊκό σύστημα χρηματοπιστωτικής εποπτείας

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας αποτελεί τη βάση για μια καλά δομημένη οικονομία, ιδιαίτερα εάν αυτό στηρίζεται σε υγιείς βάσεις αφού συντελεί άμεσα στην οικονομική και κοινωνική ευημερία. Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί πως η σταθερότητά του έχει αρχίσει να κλονίζεται σε εγχώριο και σε διεθνές επίπεδο χαλώντας την ισορροπία που απαιτείται σε κάθε χώρα για την ευημερία που αναφέρθηκε προηγουμένως, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία της παγκόσμιας κρίσης.

Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ) προκειμένου να αποτελέσει ένα αποκεντρωμένο πολυεπίπεδο σύστημα αρχών, μικροπρωληπτικής και μακροπρωληπτικής εποπτείας με στόχο την εξασφάλιση μιας συγκροτημένης και συνεκτικής πολιτικής στο πεδίο της χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 2009, με την έκθεση de Larosière, προτάθηκε η δημιουργία Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ) με την μορφή αποκεντρωμένου δικτύου. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί ένα σύστημα μικροπρωληπτικής και μακροπρωληπτικής εποπτείας αποτελούμενο από ευρωπαϊκές και εθνικές εποπτικές αρχές.

3.1.1 Μικροπρωληπτική εποπτεία

Η μικροπρωληπτική εποπτεία, δηλαδή η εποπτεία μεμονωμένων οργανισμών, στην Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από ένα πολυεπίπεδο σύστημα αρχών. Τα διάφορα επίπεδα διακρίνονται αναλόγως του αντικειμένου της τομεακής εποπτείας και ρύθμισης (τράπεζες, ασφάλειες, αγορές κινητών αξιών) και αναλόγως του επιπέδου της εποπτείας και ρύθμισης (ευρωπαϊκό, εθνικό). Προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνέπεια και η συνοχή μεταξύ των διαφόρων επιπέδων, έχουν δημιουργηθεί διάφορα όργανα και μέσα συντονισμού. Επίσης πρέπει να εξασφαλίζεται ο συντονισμός των οργανισμών και σε διεθνές επίπεδο. Ο πυλώνας της μικροπρωληπτικής εποπτείας σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) και την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ), οι οποίες συνεργάζονται στο πλαίσιο της Μικτής Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (ΕΕΑ).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι ΕΕΑ είναι αρμόδιες για την μικροπροληπτική εποπτεία ενώ σε εθνικό επίπεδο ασκείται η καθημερινή εποπτεία. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) και η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) είναι οργανισμοί της Ε.Ε που έχουν δική τους νομική προσωπικότητα και εκπροσωπούνται από τους προέδρους τους. Είναι ανεξάρτητοι φορείς και ενεργούν αποκλειστικά προς το συμφέρον της Ένωσης στο σύνολό της. Αναλυτικά παρατίθενται παρακάτω:

➤ **Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ)**

Η έδρα της ΕΑΤ είναι στο Λονδίνο και η νομική της βάση στηρίζεται στον κανονισμό (Ε.Ε) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (Ε.Ε) αριθ. 1022/2013

Στο πεδίο ευθύνης της περιλαμβάνονται πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοπιστωτικοί όμιλοι, επιχειρήσεις επενδύσεων και ιδρύματα πληρωμών. Βάσει του ιδρυτικού κανονισμού, η ΕΑΤ επιφορτίζεται με ευρύ φάσμα καθηκόντων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται: η διασφάλιση υγιούς, αποτελεσματικής και συνεπούς ρύθμισης και εποπτείας, η συμβολή στη διατήρηση της σταθερότητας και αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η πρόληψη του ρυθμιστικού αρμπιτράζ, η εξασφάλιση ίσου επιπέδου εποπτείας, η προστασία των καταναλωτών, η ενίσχυση του διεθνούς εποπτικού συντονισμού, η κατάλληλη ρύθμιση και εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η ΕΑΤ συμβάλλει στη διαμόρφωση του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων μέσω της εκπόνησης τεχνικών κανονιστικών προτύπων και εκτελεστικών τεχνικών προτύπων, τα οποία τελούν υπό την έγκριση της Επιτροπής (μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων ή εκτελεστικών πράξεων). Η ΕΑΤ εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις και διαθέτει ορισμένες αρμοδιότητες όσον αφορά τις παραβιάσεις της νομοθεσίας της Ε.Ε από εθνικές εποπτικές αρχές.

Τα όργανα της ΕΑΤ είναι το Συμβούλιο Εποπτών (το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων, αποτελούμενο από τον πρόεδρο, τον επικεφαλής της αρμόδιας εποπτικής αρχής κάθε κράτους μέλους και από τους εκπροσώπους της Επιτροπής, της ΕΚΤ, του ΕΣΣΚ και των άλλων δύο ΕΑΤ), το Διοικητικό Συμβούλιο, ο πρόεδρος, ο εκτελεστικός διευθυντής και το Τμήμα προσφυγών.

➤ **Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ)**

Η έδρα της ΕΑΑΕΣ είναι στη Φρανκφούρτη. Η οργάνωσή της είναι παρόμοια με εκείνη της ΕΑΤ αλλά εστιάζεται κυρίως στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Η νομική βάση εμπίπτει στον κανονισμό (Ε.Ε) αριθ. 1094/2010 για τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων).

➤ **Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ)**

Η έδρα της ΕΑΚΑΑ βρίσκεται στο Παρίσι. Η οργάνωσή της είναι παρόμοια με εκείνες των άλλων ΕΕΑ αλλά εστιάζεται κυρίως στις αγορές κινητών αξιών και τα συμμετέχοντα όργανα αυτών. Η ΕΑΚΑΑ είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για την εγγραφή και την εποπτεία των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η νομική βάση στηρίζεται στον κανονισμό (Ε.Ε) αριθ. 1095/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών).

➤ **Μικτή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών**

Η Μικτή Επιτροπή είναι αρμόδια για τον συνολικό και διατομεακό συντονισμό και αποσκοπεί στην διασφάλιση της διατομεακής εποπτικής συνοχής. Όπως περιγράφεται στους κανονισμούς των ΕΕΑ, σε αυτό συμπεριλαμβάνονται οι ακόλουθοι τομείς: οι χρηματοοικονομικοί όμιλοι ετερογενών δραστηριοτήτων, η λογιστική και οι έλεγχοι, μικροπροληπτικές αναλύσεις διατομεακών εξελίξεων, κινδύνων και τρωτών σημείων ως προς τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, επενδυτικά προϊόντα για μικροεπενδυτές, μέτρα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του ΕΣΣΚ και τις ΕΕΑ και η ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των οργάνων αυτών. Η Μικτή Επιτροπή είναι αρμόδια για την επίλυση διατομεακών διαφορών μεταξύ των αρχών του ΕΣΧΕ.

Η Μικτή Επιτροπή απαρτίζεται από τους προέδρους των ΕΕΑ (και ενδεχομένως των υποεπιτροπών) οι οποίοι ασκούν την προεδρία εκ περιτροπής με θητεία διάρκειας 12 μηνών. Ο πρόεδρος της Μικτής Επιτροπής είναι ο αντιπρόεδρος του ΕΣΣΚ.

Η Μικτή Επιτροπή οφείλει να συνεδριάζει τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο. Υπηρεσίες γραμματείας παρέχει το προσωπικό των ΕΕΑ.

➤ **Αρμόδιες εθνικές εποπτικές αρχές**

Σύμφωνα με τα διάφορα νομοθετικά μέτρα που έχουν ληφθεί στο πεδίο των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, κάθε κράτος μέλος ορίζει την δική του αρμόδια αρχή ή τις δικές του αρμόδιες αρχές. Αυτές οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των κρατών μελών αποτελούν τμήμα του ΕΣΧΕ.

3.1.2 Μακροπροληπτική εποπτεία

Η μακροπροληπτική εποπτεία ασκείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) που έχει την έδρα του στη Φρανκφούρτη. Στόχος του είναι να προλάβει και να περιορίσει τον συστημικό κίνδυνο για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπό το φως των μακροοικονομικών εξελίξεων. Οι ιδρυτικοί κανονισμοί αναθέτουν διάφορα καθήκοντα στο ΕΣΣΚ και παρέχουν τα μέσα για την εκπλήρωσή τους. Στα καθήκοντα αυτά περιλαμβάνονται: η συλλογή και η ανάλυση των στοιχείων που έχουν ενδιαφέρον, ο εντοπισμός και η ιεράρχηση των κινδύνων καθώς και η έκδοση προειδοποιήσεων και συστάσεων και παρακολούθηση της συνέχειας που δίνεται σε αυτές, η έκδοση εμπιστευτικών προειδοποιήσεων και διενέργεια αξιολόγησης προς το Συμβούλιο όταν, κατά την άποψη του ΕΣΣΚ, ενδέχεται να προκύψει κατάσταση έκτακτης ανάγκης, συνεργασία με άλλα μέλη του ΕΣΣΚ και συντονισμός των δράσεών του με διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς όπως το ΔΝΤ και το Συμβούλιο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (ΣΧΣ) και τέλος εκτέλεση καθηκόντων που ορίζονται σε άλλα τμήματα της νομοθεσίας της Ε.Ε. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) παρέχει γραμματειακή υποστήριξη στο ΕΣΣΚ και ο Πρόεδρος της ΕΚΤ ασκεί την προεδρία του ΕΣΣΚ.

Η νομική βάση εμπίπτει: α) στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 σχετικά με τη μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου και β) στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1096/2010 για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου.

Η χρηματοπιστωτική κρίση κατέστησε σαφές ότι ο απλός συντονισμός της χρηματοπιστωτικής εποπτείας μέσω του ΕΣΧΕ δεν επαρκεί για να αποτρέψει τον κατακερματισμό της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς δεδομένου του γεγονότος ότι οι αγορές δεν βρίσκονταν κάτω από ένα ενιαίο εποπτικό

έλεγχο που θα διέθετε τα εργαλεία (πχ εγγύηση καταθέσεων, έλεγχος της διάσπασης σε καθεστώς πτώχευσης – resolution plan) ώστε να εξυγιαίνει προβληματικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς πριν την δημιουργία συστημικού κινδύνου. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση, η Επιτροπή πρότεινε στα μέσα του 2012 την δημιουργία Τραπεζικής Ένωσης, η οποία θα υιοθετήσει μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση και θα συμπληρώσει την ζώνη του ενιαίου νομίσματος και την ενιαία αγορά. Το προβλεπόμενο πλαίσιο περιλαμβάνει Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (EEM), Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (EME) και ένα κοινό σύστημα εγγύησης καταθέσεων (ΣΕΚ), που συμπληρώνεται από την εκπόνηση ενός ενιαίου εγχειριδίου κανόνων και ενός ενιαίου εγχειριδίου εποπτείας.

3.1.3 Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (EEM)

Στόχος του EEM είναι η διασφάλιση συνεπούς και συνεκτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων για την πρόληψη του ρυθμιστικού αρμπιτράζ (το κάθε πιστωτικό ίδρυμα εφαρμόζει και ερμηνεύει τους κανόνες εποπτείας διαφορετικά με αποτέλεσμα να δημιουργείται αθέμιτος ανταγωνισμός) και την αποφυγή του κατακερματισμού της αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ένωση. Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν είναι όλα κράτη μέλη της ευρωζώνης αλλά και κράτη μέλη εκτός ευρωζώνης που αποφασίζουν να συμμετάσχουν. Ο EEM αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές αρμόδιες αρχές, οι οποίες συνεργάζονται και ανταλλάσσουν πληροφορίες. Η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του μηχανισμού.

Από τον Νοέμβριο του 2014 και έπειτα, ο κανονισμός EEM αναθέτει στην ΕΚΤ ειδικά καθήκοντα που άπτονται της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

Στα καθήκοντα αυτά περιλαμβάνονται η χορήγηση άδειας λειτουργίας σε πιστωτικά ιδρύματα, η εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας και άλλες κανονιστικές απαιτήσεις και η διενέργεια εποπτικών ελέγχων. Πέραν αυτών των καθηκόντων μικροπροληπτικής εποπτείας, η ΕΚΤ ασκεί επίσης καθήκοντα μακροπροληπτικής εποπτείας αξιοποιώντας τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, σε σχέση, λόγου χάρη, με τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας. Για τον σκοπό αυτό, η διοικητική δομή της ΕΚΤ έχει προσαρμοστεί αναλόγως με τη θέσπιση εποπτικού συμβουλίου.

Προκειμένου να εξασφαλίσει ότι ασκείται συνεπής εποπτεία, η ΕΚΤ συνεργάζεται εκ του σύνεγγυς με τις υπόλοιπες αρχές που αποτελούν τμήμα του ΕΣΧΕ και κυρίως με την ΕΑΤ.

3.1.4 Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (ΕΜΕ)

Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 θεσπίζει τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (ΕΜΕ) και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης Τραπεζών (ΕΤΕΤ). Ο ΕΜΕ παρέχει μέσα και εργαλεία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων, την επαναφορά τους δηλαδή σε μια υγιή οικονομική κατάσταση, καθώς και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στην ευρωζώνη και σε άλλα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

Οι βασικοί του στόχοι είναι:

- Να ενισχυθεί η **εμπιστοσύνη στον τραπεζικό τομέα.**
- Να **αποφευχθούν οι μαζικές αποσύρσεις καταθέσεων και οι αλυσιδωτές επιπτώσεις.**
- Να **περιοριστεί η αρνητική σχέση τραπεζών και κρατικού χρέους.**
- Να **εκλείψει ο κατακερματισμός της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.**

Το Συμβούλιο Εξυγίανσης (που εδρεύει στις Βρυξέλλες) είναι το όργανο λήψης αποφάσεων. Οι αρμοδιότητές του είναι:

- Αποφασίζει τα προγράμματα εξυγίανσης για τις προβληματικές τράπεζες (που περιλαμβάνουν την εφαρμογή εργαλείων εξυγίανσης και τη χρησιμοποίηση του ενιαίου ταμείου εξυγίανσης).
- Είναι άμεσα υπεύθυνο για τις φάσεις σχεδιασμού και εξυγίανσης των διασυννοριακών και των μεγάλων τραπεζών της τραπεζικής ένωσης, οι οποίες τελούν υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Είναι υπεύθυνο για όλες τις υποθέσεις εξυγίανσης ασχέτως του μεγέθους της τράπεζας, εφόσον η εξυγίανση απαιτεί προσφυγή στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης.
- Φέρει την τελική ευθύνη για όλες τις τράπεζες της τραπεζικής ένωσης και μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποφασίσει να ασκήσει τις εξουσίες του έναντι οποιασδήποτε τράπεζας.

Ο ΕΜΕ λειτουργεί ως χρηματοοικονομικό σύστημα στήριξης. Ορισμένες πτυχές του ΕΜΕ, όπως είναι η μεταφορά και η αμοιβαιοποίηση των εισφορών των κρατών μελών, καλύπτονται από διακυβερνητική συμφωνία. Οι διατάξεις που διέπουν τον ΕΜΕ θα πρέπει να διακρίνονται από τις διατάξεις της οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων (2014/59/ΕΕ), με την οποία εναρμονίζονται οι εθνικοί μηχανισμοί ανάκαμψης και εξυγίανσης σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε.

3.1.5 Συστήματα Εγγύησης των Καταθέσεων (ΣΕΚ)

Τα ΣΕΚ συνδέονται στενά με τις διαδικασίες ανάκαμψης και εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων και παρέχουν σημαντικές εγγυήσεις για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Μετά την προσωρινή λύση που δόθηκε το 2008 στην αρχική οδηγία ΣΕΚ του 1994 (αύξηση του καλυπτόμενου ποσού), μια αναδιτύπωση προτάθηκε το 2010 και εγκρίθηκε το 2014. Σε περίπτωση μη πληρωμής οφειλόμενων ποσών, παρέχεται προστασία σε καλυπτόμενες καταθέσεις μέχρι το ποσό των 100.000 ευρώ. Άλλες μείζονες βελτιώσεις περιλαμβάνουν συνεισφορές βάσει κινδύνου, συντομευμένες προθεσμίες αποπληρωμής (από 20 σε 7 εργάσιμες ημέρες) και εθελοντική χορήγηση δανείων μεταξύ ΣΕΚ σε διαφορετικά κράτη μέλη.

Στο πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης προβλέπεται ένα «κοινό» ΣΕΚ, αλλά οι συζητήσεις συνεχίζονται σχετικά με το αν είναι αναγκαίο ένα τέτοιο ΣΕΚ και, εάν ναι, ποιο σχεδιασμό πρέπει να έχει (εγγυήσεων, ασφάλισης, αντασφάλισης, κ.λπ.).

Θα πρέπει να τονισθεί πως προκειμένου να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού, πρέπει να εκπονηθεί ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων. Το ενιαίο εγχειρίδιο εποπτείας θα εξασφαλίσει συνεπή εποπτεία και προβλέπεται να εκπονηθεί από τις σχετικές αρμόδιες αρχές, δηλαδή τους εθνικούς επόπτες, την ΕΑΤ και την ΕΚΤ. Πρωτοβουλίες σχετικά με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις των τραπεζών που βρίσκονται επί του παρόντος υπό συζήτηση (έκθεση Liikanen) ενδέχεται επίσης να έχουν αντίκτυπο στο πλαίσιο εποπτείας. Αρκετά κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων η Γαλλία και η Γερμανία, έχουν ήδη εγκρίνει σχετικά νομοθετικά μέτρα στον εν λόγω τομέα. Τον Ιανουάριο του 2014, η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση κανονισμού σχετικά με διαρθρωτικά μέτρα για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων της Ε.Ε.

Κεφάλαιο τέταρτο: Εποπτικοί φορείς και μεθοδολογίες αξιολόγησης ενεργητικού

4.1 Γενικά

Οι εποπτικές αρχές τα τελευταία έτη έχουν εμβαθύνει σημαντικά το επίπεδο της ανάλυσης κατά το οποίο αξιολογούν το ενεργητικό των τραπεζών που εποπτεύουν. Οι παρακάτω μεθοδολογίες έχουν συνοπτικά υλοποιηθεί στις σημαντικότερες οικονομίες του κόσμου και αποτελούν τα κύρια σημεία της μεθοδολογίας που ακολουθούν οι τοπικοί εποπτικοί φορείς για να αξιολογούν την ποιότητα του ενεργητικού και την βιωσιμότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων που εποπτεύουν.

4.2 Εποπτεία στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

Η Περιεκτική Ανάλυση Κεφαλαίου και Επανεξέταση (CCAR – Comprehensive Capital Analysis Review) είναι ένα ολοκληρωμένο εποπτικό πρόγραμμα το οποίο αξιολογεί, ποσοτικά και ποιοτικά, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη διαδικασία αξιολόγησης και χρήσης των εποπτικών κεφαλαίων καθώς και την προγραμματισμένη διανομή μερισμάτων με βάση προσομοίωση συνθηκών ακραίων σεναρίων. Ως μέρος της άσκησης, αξιολογείται κατά πόσον οι τράπεζες έχουν επαρκή κεφάλαια για να συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και κατά πόσον διαθέτουν μια διαδικασία προοπτικής αξιολόγησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων που να λαμβάνει υπόψη όλους τους αναλαμβανόμενους κινδύνους.

Επίσης διενεργείται κάθε έτος προσομοίωση συνθηκών ακραίων καταστάσεων στα πλαίσια του νόμου Dodd-Frank προκειμένου να αξιολογηθεί η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών σε συνθήκες κρίσης.

4.3 Εποπτεία στο Ηνωμένο Βασίλειο

Από τον Μάρτιο 2013 οι εποπτικοί φορείς (Financial Policy Committee, Regulation Authority) έχουν υλοποιήσει την εφαρμογή των εποπτικών ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων προς τις τράπεζες με σκοπό να διαπιστωθεί η ανθεκτικότητα του ενεργητικού των τραπεζών σε συνθήκες κρίσης. Συγκεκριμένη μεθοδολογία έχει δημιουργηθεί και έχει πιστοποιηθεί από τους εποπτικούς φορείς και κάθε έτος διενεργείται άσκηση βασιζόμενη σε αυτή.

Το έτος 2016, η άσκηση που διενεργήθηκε κάλυπτε χρονικό ορίζοντα μέχρι το 2020 και στην οποία συμμετείχαν οι παρακάτω τράπεζες:

- Barclays plc,
- HSBC Holdings plc,
- Lloyds Banking Group plc,
- Nationwide Building Society,
- The Royal Bank of Scotland Group plc,
- Santander UK plc
- Standard Chartered plc.

Η συγκεκριμένη αξιολόγηση διενεργείται κάθε έτος με σενάρια που αποφασίζονται από τους εποπτικούς φορείς και ελέγχονται η κεφαλαιακή επάρκεια και η διαδικασία που έχουν τα τραπεζικά ιδρύματα για να αξιολογούν όλους τους αναλαμβανόμενους κινδύνους, καθώς και την επιρροή τους στα εποπτικά κεφάλαια.

4.4 Εποπτεία στην Αυστραλία

Η Αυστραλιανή Εποπτική Αρχή (APRA) ακολουθεί μια διαφορετική προσέγγιση από ΗΠΑ και ΕΕ. Η APRA ακολουθεί μια διαδικασία που δεν έχει στόχο να προβλεφθεί η πιθανότητα για μια περίοδο στρες. Η μεθοδολογία αξιολόγησής τους βασίζεται στην παραδοχή ότι υπάρχουν οικονομικοί και επιχειρηματικοί κύκλοι και οι συγκεκριμένοι «κύκλοι» μπορεί να προκαλέσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να τεθούν σε καταστάσεις ύφεσης.

Η εποπτική αρχή χρησιμοποιεί τις παρακάτω αρχές κατά τη διαδικασία του stress test:

- Η χρήση του stress testing στη λήψη αποφάσεων, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης του κινδύνου.
- Ισχυρή διακυβέρνηση, με αποτελέσματα που ανακοινώνει τακτικά στο διοικητικό συμβούλιο και στις επιτροπές διαχείρισης κινδύνου και ανώτερων διευθυντικών στελεχών.
- Δημιουργία αληθοφανών σεναρίων.
- Η σπουδαιότητα των δεδομένων και των συστημάτων πληροφορικής για την υποστήριξη της διαδικασίας του stress testing.
- Αξιόπιστη προσομοίωση, συνδυάζοντας ποσοτικές προσεγγίσεις και την κρίση των εμπειρογνομόνων.

4.5 Εποπτεία στην Ιαπωνία

Η τράπεζα της Ιαπωνίας (BOJ) διεξάγει macro stress testing για να αξιολογήσει τη σταθερότητα της Ιαπωνίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος αξιολογώντας εν δυνάμει κινδύνους που θα εμφανισθούν στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και με προσομοίωση της κερδοφορίας και των κεφαλαίων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο του επιλεγμένου στρες σενάριο.

Το επιλεγμένο μακροοικονομικό stress testing έχει δύο σημαντικά χαρακτηριστικά. Πρώτον, το μοντέλο ενσωματώνει τον χρηματοοικονομικό τομέα και το μακροοικονομικό τομέα και δεύτερο, το μοντέλο αναλύει τόσο τις μεταβλητές του χρηματοπιστωτικού τομέα όσο και τις μεταβλητές των μεμονωμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως κεφαλαιακών δεικτών και του κέρδους.

Η Τράπεζα της Ιαπωνίας επιλέγει τρία διαφορετικά σενάρια stress testing στο πλαίσιο της αξιολόγησης των τραπεζών. Έχει υιοθετήσει ένα σενάριο που βασίζεται σε βασικές παραδοχές για τα μακροοικονομικά στοιχεία της χώρας, ένα σενάριο που βασίζεται σε ακραίες αλλά ευλογοφανείς παραδοχές για τα μακροοικονομικά στοιχεία της χώρας και ένα σενάριο πολύ ακραίων τιμών των μακροοικονομικών στοιχείων με πιθανότητα να συμβεί 1 στα 200 έτη.

4.6 Εποπτεία στο Χονγκ Κονγκ

Η Νομισματική Αρχή του Χονγκ Κονγκ (HKMA) εξέδωσε ένα εποπτικό εγχειρίδιο πολιτικής τον Φεβρουάριο του 2003 για τη χρήση της διαχείρισης κινδύνου και της αξιολόγησης της καταλληλότητας και της αποτελεσματικότητας των δοκιμασιών stress tests.

Η Νομισματική Αρχή του Χονγκ Κονγκ αξιολογεί τα αποτελέσματα του stress tests μία φορά ετησίως.

Λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2012-2013, τα stress tests αποτελούν βασική ανάγκη και αναπόσπαστο μέρος των τραπεζών κατά την διαδικασία διαχείρισης κινδύνων και λήψης αποφάσεων. Ως αποτέλεσμα, η HKMA εξέδωσε το Μάιο του 2009, ένα αναθεωρημένο εποπτικό εγχειρίδιο πολιτικής για να συμπεριλάβει τις βέλτιστες αρχές stress testing καθώς και για να λάβει υπόψη τις συστάσεις και παρατηρήσεις που έγιναν από τους διεθνείς οργανισμούς και ομάδες του κλάδου για την αντιμετώπιση αδυναμιών στις τράπεζες κατά τη διαδικασία των stress tests.

4.7 Εποπτεία στη Σιγκαπούρη

Η Σιγκαπούρη συμμετείχε στο ΔΝΤ, στον οικονομικό τομέα αξιολόγηση προγράμματος (FSAP) το 2002 - 2004. Ως μέρος του FSAP, η Σιγκαπούρη εφάρμοσε ένα συντονισμένο stress test για τις σημαντικές τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες, χρησιμοποιώντας ένα κοινό μακροοικονομικό σενάριο.

Η δοκιμή αυτή συνήθως πραγματοποιείται κατά το πρώτο τρίμηνο κάθε έτους και κάθε έτος αποφασίζεται το μακροοικονομικό σενάριο το οποίο θα υιοθετήσει η άσκηση stress test.

Κεφάλαιο πέμπτο: Μεθοδολογία αξιολόγησης ενεργητικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

5.1 Ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού

Οι εποπτικές αρχές των συμμετεχόντων κρατών-μελών διενεργούν ελέγχους ποιότητας συμπληρωματικά προς τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων και άλλες διαδικασίες εποπτικού χαρακτήρα. Ωστόσο, η διενέργεια του ελέγχου της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού στο πλαίσιο της προετοιμασίας για τον ΕΕΜ αποτελεί νέα πρωτοβουλία, πρωτόγνωρη ως προς την ευρωπαϊκή της εμβέλεια. Ο εν λόγω έλεγχος θα βασίζεται στην αξιολόγηση του κινδύνου και θα επικεντρώνεται στα στοιχεία των ισολογισμών μεμονωμένων τραπεζών τα οποία θεωρείται ότι ενέχουν τον υψηλότερο κίνδυνο ή είναι αδιαφανή.

Πάντως, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα αξιολογηθεί το μεγαλύτερο μέρος των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών, τόσο σε επίπεδο χωρών όσο και σε επίπεδο τραπεζών, εφαρμόζονται αυστηρά ελάχιστα κριτήρια κάλυψης.

Αυστηρές ελάχιστες απαιτήσεις θα διέπουν εξάλλου και τη δειγματοληψία βάσει επιλεγμένων χαρτοφυλακίων. Προς επαλήθευση της ποιότητας και ομοιομορφίας των τραπεζικών δεδομένων και όπου κριθεί απαραίτητο της διόρθωσής τους, θα πραγματοποιείται επικύρωση της ακεραιότητας των δεδομένων. Παρόλο που εντός του χρονικού πλαισίου διενέργειας του ελέγχου δεν θα υπάρξει πλήρης αξιολόγηση των εσωτερικών υποδειγμάτων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, τα αποτελέσματα του ελέγχου θα οδηγήσουν σε προσαρμογές των σταθμίσεων κινδύνου, όπου κρίνεται δικαιολογημένο.

Συγκεκριμένοι στόχοι του ελέγχου της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού:

- ✓ Αξιολόγηση της επάρκειας των προβλέψεων για ανοίγματα σε πιστωτικό κίνδυνο.
- ✓ Προσδιορισμός της κατάλληλης αποτίμησης των εξασφαλίσεων για ανοίγματα σε πιστωτικό κίνδυνο.
- ✓ Αξιολόγηση της αποτίμησης σύνθετων μέσων και στοιχείων ενεργητικού υψηλού κινδύνου στους τραπεζικούς ισολογισμούς.

Ο έλεγχος έχει μεγάλη εμβέλεια και θα καλύπτει τα ανοίγματα σε κρατικούς τίτλους και ιδρύματα, καθώς και τα εταιρικά ανοίγματα και τα ανοίγματα λιανικής.

Θα ελεγχθούν τα ανοίγματα έναντι δανειοληπτών εγκατεστημένων σε κράτη μέλη εντός και εκτός του ΕΕΜ, καθώς και σε χώρες εκτός ΕΕ. Ο έλεγχος θα καλύπτει επίσης το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο και το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, καθώς και τα ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού (δανειακές δεσμεύσεις, εγγυήσεις και σύμφωνα με ορισμένες εθνικές γενικώς αποδεκτές λογιστικές αρχές, πιστωτικά παράγωγα). Τέλος θα ελεγχθούν όλα τα είδη χρηματοοικονομικών μέσων σύμφωνα με μια συντηρητική ερμηνεία των ισχυόντων Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης [δηλαδή διαθέσιμα προς πώληση, ευχέρεια αποτίμησης στην εύλογη αξία (fair value option), διακρατούμενα μέχρι τη λήξη, προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση και δάνεια και απαιτήσεις], λαμβανομένων υπόψη των εθνικών γενικώς αποδεκτών λογιστικών αρχών, όπου κριθεί απαραίτητο.

Ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού θα περιλαμβάνει τρεις βασικές φάσεις και ειδικότερα:

- Την επιλογή των χαρτοφυλακίων.
- Την εκτέλεση των δεδομένων.
- Την ταξινόμηση των δεδομένων.

Η πρώτη φάση (επιλογή των χαρτοφυλακίων) θα είναι ουσιώδους σημασίας καθώς σκοπός της θα είναι να διασφαλίσει ότι τα ανοίγματα που ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο θα υπόκεινται σε εις βάθος έλεγχο. Στη φάση αυτή οι εθνικές αρμόδιες αρχές θα προτείνουν-σε επίπεδο τράπεζας και με βάση τις εκάστοτε τρέχουσες αξιολογήσεις κινδύνων- τα χαρτοφυλάκια που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στη φάση εκτέλεσης. Οι προτάσεις αυτές θα υπόκεινται στα ελάχιστα κριτήρια κάλυψης σε επίπεδο χωρών και τραπεζών. Πριν από την τελική επιλογή των χαρτοφυλακίων η ΕΚΤ θα εξετάσει και θα θέσει υπό αξιολόγηση αυτές τις προτάσεις, όχι μόνο βάσει των εποπτικών δεδομένων και των δεδομένων που προκύπτουν από το σύστημα αξιολόγησης κινδύνων αλλά και βάσει της χρηματοοικονομικής ανάλυσης σε μακροοικονομικό επίπεδο και των δεδομένων που θα έχουν συλλεχθεί στο πλαίσιο της συγκεκριμένης άσκησης.

Η δεύτερη φάση (εκτέλεση) θα είναι η πιο σύνθετη περιλαμβάνοντας μεταξύ άλλων την επικύρωση της ακεραιότητας των δεδομένων, τη δειγματοληψία, επιτόπιους ελέγχους αρχείων, την αποτίμηση των εξασφαλίσεων και τον εκ νέου υπολογισμό των προβλέψεων και των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού.

Η τρίτη φάση (ταξινόμηση δεδομένων) θα περιλαμβάνει την τελική άσκηση ομοιομορφίας προκειμένου να διασφαλίζεται η δυνατότητα σύγκρισης των αποτελεσμάτων σε όλα τα χαρτοφυλάκια για όλες τις τράπεζες.

Θα τηρηθεί αυστηρή διαδικασία για τη διασφάλιση ποιότητας σε συνεχή βάση με συγκεκριμένες κατευθύνσεις και εναρμονισμένους ορισμούς προς επίτευξη ομοιόμορφων αποτελεσμάτων.

5.2 Η οργάνωση του έργου

Για την προώθηση της διαφάνειας, της ομοιομορφίας και της καλής επικοινωνίας κατά τη διεξαγωγή της άσκησης, οι εθνικές αρμόδιες αρχές θα αναθέτουν περιοδικά σε μέλη του προσωπικού της ΕΚΤ και εθνικών αρμόδιων αρχών άλλων κρατών μελών να αξιολογούν και να ελέγχουν την εφαρμογή της συνολικής αξιολόγησης σε εθνικό επίπεδο. Αυτό άλλωστε θα διευκολύνει τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας σε συνεχή βάση, τόσο σε εθνικό όσο και σε κεντρικό επίπεδο προκειμένου να επιτευχθεί η ομοιομορφία στην εφαρμογή της μεθοδολογίας. Σε ό,τι αφορά τη δομή του ελέγχου της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού, αυτό θα επιτυγχάνεται μέσω ισχυρής κεντρικής διακυβέρνησης, η οποία θα είναι υπεύθυνη για τον σχεδιασμό της μεθοδολογίας και της οργάνωσης έργου, θα επιβλέπει τη φάση εκτέλεσης και θα εξασφαλίζει την ποιότητα των αποτελεσμάτων.

5.3 Συμπληρωματικά μέτρα και μηχανισμοί ασφάλειας

Αφού ολοκληρωθεί η συνολική αξιολόγηση και διεξαχθούν τα σχετικά αποτελέσματα, θα λαμβάνονται όπου κρίνεται απαραίτητο διορθωτικά μέτρα όπως για παράδειγμα ανακεφαλαιοποίηση μέσω παρακράτησης κερδών, έκδοση μετοχών, αναδιάρθρωση πηγών χρηματοδότησης, διαχωρισμός στοιχείων ενεργητικού κλπ.

Τα χρονοδιαγράμματα για την υλοποίηση τέτοιων μέτρων θα περιλαμβάνονται στο αποτέλεσμα της αξιολόγησης. Η ΕΚΤ θα αναγνωρίσει και θα επικυρώσει τα διορθωτικά μέτρα που θα λάβουν οι τράπεζες και οι εποπτικές αρχές ακόμα και πριν από την ολοκλήρωση της άσκησης.

Αυτά θα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, το σχηματισμό μεγαλύτερων προβλέψεων, την ανακεφαλαιοποίηση, το διαχωρισμό των στοιχείων του ενεργητικού και την πώλησή τους.

Η εκ των προτέρων διαθεσιμότητα μηχανισμών ασφαλείας κρίνεται απαραίτητη για την επιτυχία της άσκησης. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι τράπεζες που διαθέτουν βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα αλλά και πρόσθετα κεφάλαια για σκοπούς προληπτικής εποπτείας, να είναι σε θέση να εξασφαλίσουν αυτούς τους πρόσθετους πόρους εντός του χρονοδιαγράμματος που έχει τεθεί. Τυχόν ανεπάρκεια κεφαλαίων που θα σημειώνεται σε βιώσιμες τράπεζες θα πρέπει πρώτα απ'όλα να καλύπτεται από ιδιωτικές πηγές κεφαλαίων. Εάν οι ιδιωτικές πηγές κεφαλαίων δεν επαρκούν ή δεν είναι άμεσα διαθέσιμες, μπορεί να απαιτείται η συνδρομή δημόσιων μηχανισμών ασφαλείας με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

5.4 Μεθοδολογία αξιολόγησης ενεργητικού τραπεζών

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υλοποίησε τον έλεγχο της ποιότητας του ενεργητικού με βάση την μεθοδολογία που απαρτίζεται από τα παρακάτω συστατικά:

Η μεθοδολογία αποτελεί το σημερινό εργαλείο αξιολόγησης που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για να εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα και να αξιολογεί την βιωσιμότητά τους.

Παρακάτω αναλύονται οι φάσεις της μεθοδολογίας και τα κυριότερα συστατικά τους.

5.5 Δανειακά χαρτοφυλάκια υπό αξιολόγηση

Το βασικό στάδιο της αξιολόγησης είναι να εντοπιστούν τα δανειακά χαρτοφυλάκια τα οποία θα εξεταστούν αναλυτικά με βάση τη μεθοδολογία. Ο τρόπος προσέγγισης εντοπισμού των χαρτοφυλακίων βασίζεται στην ανάλυση των κεφαλαιακών αναγκών των δανειακών χαρτοφυλακίων και με στόχο τα τελικά χαρτοφυλάκια που θα επιλεγθούν να αποτελούν σημαντικό ποσοστό του συνόλου των σταθμισμένων κεφαλαίων σε κίνδυνο (Credit Risk RWA).

Όπως απεικονίζεται παρακάτω, με βάση την τελευταία αξιολόγηση των ελληνικών τραπεζών, τα δανειακά χαρτοφυλάκια που επιλέχθηκαν για την αξιολόγησή τους αποτελούσαν ανά τράπεζα:

- Alpha Bank: 40%-60% των συνολικών υπό πιστωτικό κίνδυνο σταθμισμένων ανοιγμάτων.
- Eurobank: 60%-80% των συνολικών υπό πιστωτικό κίνδυνο σταθμισμένων ανοιγμάτων.
- NBG: 20%-40% των συνολικών υπό πιστωτικό κίνδυνο σταθμισμένων ανοιγμάτων.

- Piraeus Bank: 60%-80% των συνολικών υπό πιστωτικό κίνδυνο σταθμισμένων ανοιγμάτων.

Χαρτοφυλάκια	Alpha Bank		Eurobank		NBG		Piraeus Bank	
	Credit Risk RWA	% Επιλογής	Credit Risk RWA	% Επιλογής	Credit Risk RWA	% Επιλογής	Credit Risk RWA	% Επιλογής
Χαρτοφυλάκια	Mill. EUR	% of RWA selected	Mill. EUR	% of RWA selected	Mill. EUR	% of RWA selected	Mill. EUR	% of RWA selected
Συνολικό Πιστωτικό Άνοιγμα	48,872.00	40-60%	26,700.64	60-80%	55,855.13	20-40%	53,601.09	60-80%
Δημόσιοι Φορείς	4,471.00	0%	810.42	0%	3,180.94	0%	812.17	0%
Ιδρύματα	635.00	<20%	462.10	<20%	1,038.46	<20%	351.25	<20%
Λιανική Πίστη	20,151.90	60-80%	12,703.43	80-100%	17,299.86	40-60%	15,448.17	80-100%
Επιχειρηματικά δάνεια (Retail SBB)	4,575.40	60-80%	1,765.15	60-80%	3,086.62	20-40%	2,576.25	80-100%
Στεγαστικά δάνεια	11,509.19	80-100%	6,111.31	80-100%	6,179.93	60-80%	9,859.46	80-100%
Καταναλωτικά δάνεια / πιστωτικές κάρτες	4,067.31	0%	4,826.97	80-100%	8,033.31	20-40%	3,012.46	60-80%
Επιχειρηματική Πίστη	20,622.10	60-80%	12,724.69	60-80%	25,038.59	40-60%	28,116.25	80-100%
Άλλα	2,992.00	0%	0.00	0%	9,297.28	0%	8,873.25	0%

Πηγή: Αποτελέσματα Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ (2015)

Σύμφωνα με την αξιολόγηση που διενεργήθηκε το έτος 2014 στις Ευρωπαϊκές Τράπεζες και κατά την οποία αξιολογήθηκαν 130 πιστωτικά ιδρύματα, τα χαρτοφυλάκια που επιλέχθηκαν για να συμμετέχουν στην αξιολόγηση αποτελούσαν το 57% των συνολικών ανοιγμάτων σταθμισμένων ανά πιστωτικών κίνδυνο.

5.6 Πολιτικές & διαδικασίες

Κατά το στάδιο της εξέτασης των πολιτικών και διαδικασιών των πιστωτικών ιδρυμάτων, αξιολογούνται οι παρακάτω περιοχές, όσο αφορά την περιοχή των δανείων:

- Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα
- Αναδιάρθρωση – ρύθμιση οφειλών
- Προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων
- Εκτίμηση εξασφαλίσεων και διαδικασίας πώλησης
- Ομίλων συνδεδεμένων πελατών

Οι περιοχές αναλύονται ως εξής:

Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα – Περιλαμβάνει τη διαδικασία ελέγχου σχετικά με την αναγνώριση ενός δανείου ως μη εξυπηρετούμενου με βάση την συμπεριφορά του δανειολήπτη στην τράπεζα. Περιλαμβάνονται κριτήρια τα οποία θα πρέπει να λαμβάνει η τράπεζα υπόψιν έτσι ώστε να κατατάσσεται ένα δάνειο ως εξυπηρετούμενο ή όχι.

Παράδειγμα αποτελούν οι ημέρες καθυστέρησης, το καθυστερούμενο ποσό του συνόλου των δανείων σε σχέση με την συνολική εικόνα («κριτήρια μόλυνσης»).

Αναδιάρθρωση – ρύθμιση οφειλών – Περιλαμβάνονται κριτήρια που διαχωρίζουν τα δάνεια ως ρυθμισμένα ή όχι. Η αξιολόγηση των δανείων σχετικά με το εάν θεωρούνται ως ρυθμισμένα ή όχι ακολουθεί κυρίως το πρότυπο από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (EBA ITS on Forbearance) με βάση το οποίο τα δάνεια κατατάσσονται ως ρυθμισμένα με κύριο κριτήριο το εάν ο πελάτης βρίσκεται σε οικονομική δυσκολία τη στιγμή της ρύθμισης και με το εάν η πρόταση ρύθμισης περιείχε ευνοϊκά χαρακτηριστικά ως προς τον πελάτη (πχ προνομιακή τιμολόγηση σε σχέση με τα μη ρυθμισμένα δάνεια).

Προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων – Περιλαμβάνει την αξιολόγηση της συνολικής διαδικασίας προβλέψεων της τράπεζας, τις εμπλεκόμενες μονάδες και τα σημεία ελέγχων. Αξιολογούνται τα εναύσματα έναρξης πρόβλεψης που χρησιμοποιεί η τράπεζα και τα σημεία ελέγχου της διαδικασίας προβλέψεων.

Εκτίμηση εξασφαλίσεων και διαδικασίας πώλησης – Περιέχει την αξιολόγηση της διαδικασίας σχετικά με την εκτίμηση των εξασφαλίσεων των δανείων τόσο κατά την πιστοδότηση όσο και κατά την ετήσια επαναξιολόγηση (στα επιχειρηματικά δάνεια), την διαδικασία ρύθμισης υφιστάμενων οφειλών καθώς και κατά την διαδικασία προβλέψεων. Επίσης περιλαμβάνεται και η διαδικασία ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων σε περίπτωση επισφαλών απαιτήσεων.

Ομίλων συνδεδεμένων πελατών – Περιέχει την διαδικασία εξέτασης σχετικά με τα κριτήρια που ακολουθεί το πιστωτικό ίδρυμα για την αναγνώριση των συνδεδεμένων πελατών – ομίλων κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων τους για πιστοδοτήσεις, ρυθμίσεις και κατά τη διαδικασία προβλέψεων.

5.7 Αναλυτικό αρχείο δανείων και ποιότητα δεδομένων

Ένα κρίσιμο μέρος του AQR της άσκησης είναι η βελτίωση της διαφάνειας των τραπεζικών ισολογισμών. Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι οι τράπεζες έχουν υποβάλει σωστά δεδομένα για την αξιολόγηση τους. Κατά συνέπεια, η διεξοδική διαδικασία ελέγχου της ποιότητας των δεδομένων από τον επόπτη είναι απαραίτητη.

Κατά τη διαδικασία αυτήν, οι τράπεζες δημιουργούν αναλυτικό αρχείο δεδομένων τα οποία έχουν οριστεί από την ΕΚΤ.

Το αναλυτικό αρχείο δεδομένων απαρτίζεται από τα παρακάτω σετ δεδομένων ανά χαρτοφυλάκιο:

- Δεδομένα δανείων πιστωτικών καρτών και καταναλωτικών δανείων.
- Δεδομένα στεγαστικών δανείων.
- Δεδομένα δανείων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Λιανικής Πίστης.
- Δεδομένα δανείων Επιχειρηματικής Πίστης.
- Δεδομένα πελατών Επιχειρηματικής Πίστης.
- Δεδομένα εξασφαλίσεων Επιχειρηματικής Πίστης.

Τα αναλυτικά δεδομένα απεικονίζονται στο παράρτημα 1.

5.8 Δειγματοληψία

Η δειγματοληψία βασίζεται σε στρωματοποιημένη δειγματοληψία κατά την οποία ο πληθυσμός του κάθε χαρτοφυλακίου χωρίζεται σε συγκεκριμένες ομοειδείς ομάδες. Τα χαρτοφυλάκια για την οποία διεξάγεται η δειγματοληψία είναι τα παρακάτω:

- Επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο Μεγάλων Επιχειρήσεων (non retail - Large Corporate).
- Επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο Μεσαίων Επιχειρήσεων (non retail - SME Corporate).
- Ναυτιλιακό χαρτοφυλάκιο (non retail – shipping).
- Χαρτοφυλάκιο διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (non retail - CRE).
- Στεγαστικό χαρτοφυλάκιο (retail - Mortgage).

Από την δειγματοληψία εξαιρούνται οι πελάτες (non retail) που εμφανίζουν τις παρακάτω τιμές στους δείκτες διότι σύμφωνα με τη μεθοδολογία θεωρούνται πελάτες με καλή συνοχή οικονομικών στοιχείων που δεν απαιτούν συνήθως διενέργεια επιπλέον προβλέψεων:

- Debt/EBITDA <1
- Equity/Assets >50%

Το κάθε χαρτοφυλάκιο χωρίζεται σε 49 «στρώματα» που διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθος της έκθεσης σε επίπεδο οφειλέτη και από τον κίνδυνο και έπειτα επιλέγεται ένα δείγμα από κάθε στρώμα από τα 49.

Το μέγεθος του κάθε «στρώματος» είναι διαφορετικό για κάθε χαρτοφυλάκιο και εξαρτάται από την κατανομή με βάση χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου.

Τα δάνεια / πελάτες χωρίζονται στις παρακάτω ομάδες:

- Default more than 12 months: Είναι σε αθέτηση (90 ημέρες καθυστέρηση) για πάνω από 12 μήνες.
- Default more than six months but less than 12 months: Είναι σε αθέτηση (90 ημέρες καθυστέρηση) για πάνω από 6 μήνες αλλά λιγότερο από 12 μήνες.
- Default less than six months: Είναι σε αθέτηση (90 ημέρες καθυστέρηση) για λιγότερο από 6 μήνες.
- High- risk cured: Ήταν NPE (Non Performing Exposure) μέχρι 12 μήνες πριν και είχε ρυθμιστεί αλλά σήμερα είναι σε λιγότερο από 90 μέρες σε καθυστέρηση και πάνω από 30 μέρες σε καθυστέρηση.
- High risk: Είναι πάνω από 30 μέρες σε καθυστέρηση αλλά λιγότερο από 90 μέρες και είναι ρυθμισμένο δάνειο.
- Normal cured: Ήταν NPE (Non Performing Exposure) μέχρι 12 μήνες πριν αλλά σήμερα είναι σε λιγότερο από 30 μέρες σε καθυστέρηση.
- Normal: Δεν αποτελεί δάνειο σε ρύθμιση και είναι μέχρι 30 μέρες σε καθυστέρηση.

Οι πελάτες / δάνεια που έχουν καταταχτεί στις παραπάνω κατηγορίες, κατατάσσονται και στις κατηγορίες με βάση το ύψος του ανοίγματος ανά δάνειο / πελάτη σε σχέση με τον συνολικό άνοιγμα του χαρτοφυλακίου και τη διασπορά των υπόλοιπων δανείων. Έτσι κατατάσσονται με βάση το ύψος του ανοίγματος στα παρακάτω στρώματα:

- 5th Percentile (αφορά τα δάνεια που είναι στο μικρότερο 5% του συνολικού πληθυσμού),
- Cut-off1,
- Cut-off2,
- Cut-off3,
- Cut-off4,
- Top10th Exposure.

Για να καταταχθούν στις παρακάτω ομάδες, υπολογίζεται το 5th percentile και μετά ακολουθεί η παρακάτω διαδικασία:

Βήμα cut-off = (Top10th Exposure- 5thPercentile) / 5

Για κάθε ένα από τα Cut-off1 – cut-off4 υπολογίζεται ως εξής:

Cut-off_i = 5th percentile + (Step xi)

Παρακάτω αποτελούν δείγματα δειγματοληψίας για συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο και ο αριθμός των πελατών ανά στρώμα:

	5th Pctl.	Bucket 1	Bucket 2	Bucket 3	Bucket 4	Bucket 5	TOP10
Default >12m	0%	0%	15%	46%	80%	100%	100%
Default >6m	0%	0%	20%	54%	77%	100%	100%
Default <6m	0%	0%	41%	100%	100%	100%	100%
High risk cured	0%	0%	12%	30%	67%	70%	100%
High risk normal	0%	0.02%	15%	100%	100%	100%	100%
Normal cured	0%	0.24%	13%	28%	70%	100%	100%
Normal	0%	0.01%	8%	24%	47%	100%	100%

Number of borrowers within each stratum							
	5th Percentile	Bucket 1	Bucket 2	Bucket 3	Bucket 4	Bucket 5	TOP10
Default >12m	32	541	26	10	2	1	10
Default >6m	14	213	24	10	3	4	10
Default <6m	21	333	24	9	5	3	10
High risk cured	11	160	13	4	4	5	10
High risk normal	191	3,570	17	10	5	1	10
Normal cured	16	229	30	5	9	4	10
Normal	788	14,928	24	7	4	-	10

Πηγή: Μεθοδολογία Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ

Δείγμα δειγματοληψίας για επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο όπου διαφαίνεται σε ποιους συνδυασμούς στρωμάτων διενεργείται δειγματοληψία ή όχι:

	5th Percentile	Bucket 1	Bucket 2	Bucket 3	Bucket 4	Bucket 5	TOP10
Default >12m	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Default >6m	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Default <6m	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
High risk cured	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
High risk normal	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Normal cured	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Normal	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES

Πηγή: Μεθοδολογία Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ

Δείγμα δειγματοληψίας για στεγαστικό χαρτοφυλάκιο όπου διαφαίνεται σε ποιους συνδυασμούς στρωμάτων διενεργείται δειγματοληψία ή όχι:

	5th Percentile	Bucket 1	Bucket 2	Bucket 3	Bucket 4	Bucket 5	TOP10
Default >12m	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Default >6m	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Default <6m	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
High risk cured	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
High risk normal	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Normal cured	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Normal	NO	NO	NO	NO	NO	NO	YES

Πηγή: Μεθοδολογία Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ

5.9 Έλεγχος δανειακών φακέλων & ατομική αξιολόγηση

Κατά την ατομική αξιολόγηση εκτιμώνται οι προβλέψεις με βάση το εάν ο πελάτης θα πρέπει να καταταχθεί ως βιώσιμος ή ως μη βιώσιμος. Το βασικό κριτήριο αυτής της κατάταξης είναι το EBITDA με βάση τις οικονομικές καταστάσεις και το επιχειρηματικό σχέδιο και εάν με βάση αυτά τα συγκεκριμένα μεγέθη μπορούν να εξυπηρετηθούν κανονικά τα δάνεια που έχει λάβει η επιχείρηση. Σε περίπτωση που δεν μπορούν να καλυφθούν, εξετάζεται εάν η επιχείρηση κατέχει ακίνητα τα οποία δεν συμμετέχουν στην λειτουργική δραστηριότητα της επιχείρησης, και σε περίπτωση που υπάρχουν υπολογίζεται και η αξία εκποίησής τους προκειμένου να καλυφθεί μέρος του δανεισμού. Το μέρος του δανεισμού που δεν καλύπτεται θεωρείται ως πρόβλεψη εκ μέρους της τράπεζας.

Στην περίπτωση που τα οικονομικά μεγέθη δεν καλύπτουν την εξυπηρέτηση του δανεισμού της επιχείρησης, τότε η εταιρία θεωρείται ως μη βιώσιμη και εκτιμάται το ύψος των ακινήτων σε εκποίηση και η διαφορά από τα δάνεια που έχει λάβει η επιχείρηση θεωρείται ως πρόβλεψη που θα πρέπει να λάβει η τράπεζα.

Τα χαρτοφυλάκια που υποβάλλονται σε δείγμα και εξετάζονται σε ατομική βάση είναι τα παρακάτω:

- Στεγαστικό χαρτοφυλάκιο (retail - Mortgage) – Εδώ εξετάζεται εάν τα δάνεια έχουν σωστά καταταχθεί από την τράπεζα ως εξυπηρετούμενα ή μη, όπως επίσης και το εάν αφορούν δάνεια στεγαστικής πίστης.
- Επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο Μεγάλων Επιχειρήσεων (non retail - Large Corporate) - Εδώ εξετάζεται εάν τα δάνεια έχουν σωστά καταταχθεί από την τράπεζα ως εξυπηρετούμενα ή μη, όπως επίσης και το εάν αφορούν δάνεια Μεγάλων Επιχειρήσεων. Επίσης εξετάζεται εάν το ύψος των προβλέψεων που έχει λάβει η υπό εξέταση τράπεζα καλύπτει τις προβλέψεις που υπολογίζονται με βάση την ατομική αξιολόγηση όπως περιγράφηκε παραπάνω.
- Επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο Μεσαίων Επιχειρήσεων (non retail - SME Corporate) - Εδώ εξετάζεται εάν τα δάνεια έχουν σωστά καταταχθεί από την τράπεζα ως εξυπηρετούμενα ή μη, όπως επίσης και το εάν αφορούν δάνεια Μεσαίων Επιχειρήσεων.

Επίσης εξετάζεται εάν το ύψος των προβλέψεων που έχει λάβει η υπό εξέταση τράπεζα καλύπτει τις προβλέψεις που υπολογίζονται με βάση την ατομική αξιολόγηση όπως περιγράφηκε παραπάνω.

- Ναυτιλιακό χαρτοφυλάκιο (non retail – shipping) - Εδώ εξετάζεται εάν τα δάνεια έχουν σωστά καταταχθεί από την τράπεζα ως εξυπηρετούμενα ή μη, όπως επίσης και το εάν αφορούν δάνεια ναυτιλίας. Επίσης εξετάζεται εάν το ύψος των προβλέψεων που έχει λάβει η υπό εξέταση τράπεζα καλύπτει τις προβλέψεις που υπολογίζονται με βάση την ατομική αξιολόγηση όπως περιγράφηκε παραπάνω.
- Χαρτοφυλάκιο διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (non retail - CRE) - Εδώ εξετάζεται εάν τα δάνεια έχουν σωστά καταταχθεί από την τράπεζα ως εξυπηρετούμενα ή μη, όπως επίσης και το εάν αφορούν δάνεια πελατών διαχείρισης ακίνητης περιουσίας. Επίσης εξετάζεται εάν το ύψος των προβλέψεων που έχει λάβει η υπό εξέταση τράπεζα καλύπτει τις προβλέψεις που υπολογίζονται με βάση την ατομική αξιολόγηση όπως περιγράφηκε παραπάνω.

5.10 Πρόβλεψη ευρημάτων στο σύνολο του χαρτοφυλακίου

Η ατομική αξιολόγηση επηρεάζει τα συνολικά αποτελέσματα του ύψους των προβλέψεων για το συνολικό χαρτοφυλάκιο της υπό εξέταση τράπεζας. Τα χαρτοφυλάκια στα οποία έχει γίνει ατομική αξιολόγηση έχει υπολογιστεί το ύψος των προβλέψεων (τα επιχειρηματικά χαρτοφυλάκια). Όσον αφορά το ύψος των προβλέψεων για τα υπόλοιπα δάνεια, τα οποία δεν είχαν περιληφθεί στο δείγμα της ατομικής αξιολόγησης, αυτό υπολογίζεται με στατιστική μεθοδολογία και αναλογικότητα.

Οι πελάτες κατά την διεξαγωγή της δειγματοληψίας είχαν καταταχθεί σε «στρώματα» και με βάση τα αποτελέσματα κατά την ατομική αξιολόγηση των πελατών ανά στρώμα (το νέο ύψος των προβλέψεων / το άνοιγμα των δανείων που είναι το coverage ratio) υπολογίζεται το μέσο ύψος προβλέψεων / συνολικό άνοιγμα ανά στρώμα (post aqr coverage ratio).

Με βάση το post aqr coverage ratio ανά στρώμα υπολογίζεται το ύψος των προβλέψεων και για τα υπόλοιπα ανοίγματα που δεν περιλήφθηκαν στο δείγμα.

Riskiness bucket	Exposure size bucket	Sample size	Sampling rate	Required adjustment, as per the credit file review													Stratum average	Common Risk Strata average	
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
Default >12M	5th Percentile	0	0%															0.0%	
Default >12M	Bucket 1	13	0.5%	11%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	20%	8%	9%	9%	0%	0%	5.2%	4.5%	
Default >12M	Bucket 2	13	21%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	77%	0%	0%	9%	0%	0%	7.4%			
Default >12M	Bucket 3	13	85%	0%	0%	9%	0%	10%	0%	23%	0%	0%	0%	0%	11%	4.1%			
Default >12M	Bucket 4	11	100%	0%	8%	0%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			1.4%			
Default >12M	Bucket 5	4	100%	0%	0%	9%	0%									2.3%			
Default >12M	TOP10	10	100%	0%	10%	0%	0%	0%	9%	0%	0%	11%	0%			4.8%			
Default <12M	5th Percentile	0	0%																
Default <12M	Bucket 1	13	0.3%	0%	0%	8%	0%	9%	11%	0%	0%	8%	0%	10%	0%	3.5%	3.7%		
Default <12M	Bucket 2	13	12%	8%	10%	0%	8%	0%	9%	0%	0%	0%	0%	11%	0%	3.6%			
Default <12M	Bucket 3	13	37%	0%	0%	0%	11%	10%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	0%	2.3%			
Default <12M	Bucket 4	9	100%	0%	0%	0%	0%	10%	9%	11%	0%	12%				4.7%			
Default <12M	Bucket 5	6	100%	0%	0%	12%	0%	10%	11%							5.4%			
Default <12M	TOP10	10	100%	10%	9%	0%	10%	0%	0%	0%	8%	0%	11%			5.2%			

Πηγή: Μεθοδολογία Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ

Για το χαρτοφυλάκιο της στεγαστικής πίστης που εξετάζεται μόνο ως προς την κατάταξή του ως εξυπηρετούμενο ή μη, γίνεται με την ίδια μεθοδολογία όπως περιγράφηκε παραπάνω και υπολογίζεται το ποσοστό ανά στρώμα που εξετάστηκε και βρέθηκε ότι έπρεπε να γίνει ανακατάταξή του ως μη εξυπηρετούμενο, με βάση την ατομική αξιολόγηση. Έτσι με το ίδιο ποσοστό γίνεται και η ανακατάταξη του συνολικού πληθυσμού ανά στρώμα ως μη εξυπηρετούμενο και στη συνέχεια αξιολογείται κατά την συλλογική αξιολόγηση ως μη εξυπηρετούμενο.

5.11 Συλλογική αξιολόγηση

Κατά την συλλογική αξιολόγηση στα δάνεια **Λιανικής Πίστης** υπολογίζεται το συνολικό ύψος των προβλέψεων ανά δάνειο με βάση την παρακάτω εξίσωση:

$$\text{Ύψος Προβλέψεων} = \text{PI} \times \text{EAD} \times (1 - \text{CR}) \times \text{LGL}$$

Όπου ορίζονται ως εξής:

PI (probability of impairment) = η πιθανότητα αθέτησης μέσα στο επόμενο 12μηνο

Ως αθέτηση είναι όταν το δάνειο είναι πάνω από 90ημέρες, ή η τράπεζα έχει λάβει πρόβλεψη για το συγκεκριμένο δάνειο και τα υπόλοιπα κριτήρια που έχουν τεθεί με βάση την οδηγία της Βασιλείας 3.

EAD (exposure at default) = υπόλοιπο δανείου + (συντελεστής μετατροπής σε άνοιγμα ισολογισμού x εκτός ισολογισμού υπόλοιπο)

Όπου συντελεστής μετατροπής σε άνοιγμα ισολογισμού (CCF) είναι ο συντελεστής που χρησιμοποιείται κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων της Βασιλείας 3.

Όπου εκτός ισολογισμού υπόλοιπο (off balance), είναι το υπόλοιπο του λογαριασμού προς εκταμίευση από τον πελάτη σε περίπτωση για παράδειγμα ανακυκλούμενων προϊόντων όπως είναι η πιστωτική κάρτα.

CR (cure rate) = αποτελεί το ποσοστό των δανείων που επιστρέφουν από μη εξυπηρετούμενα σε εξυπηρετούμενα

LGL (loss given loss) = είναι το ποσοστό των δανείων που τελικά δεν θα επιστρέψουν σε εξυπηρετούμενα και θα καταλήξουν σε διαγραφή από την τράπεζα

Κατά την συλλογική αξιολόγηση στα δάνεια **Επιχειρηματικής Πίστης** υπολογίζεται το συνολικό ύψος των προβλέψεων - ανά δάνειο - με βάση την παρακάτω εξίσωση:

$$\text{Ύψος Προβλέψεων} = \text{PI} \times \text{EAD} \times \text{LGI}$$

Όπου ορίζονται ως εξής:

PI (probability of impairment) = η πιθανότητα αθέτησης μέσα στο επόμενο 12μηνο

Ως αθέτηση είναι όταν το δάνειο είναι πάνω από 90 ημέρες, ή η τράπεζα έχει λάβει πρόβλεψη για το συγκεκριμένο δάνειο και τα υπόλοιπα κριτήρια που έχουν τεθεί με βάση την οδηγία της Βασιλείας 3.

EAD (exposure at default) = υπόλοιπο δανείου + (συντελεστής μετατροπής σε άνοιγμα ισολογισμού x εκτός ισολογισμού υπόλοιπο)

Όπου συντελεστής μετατροπής σε άνοιγμα ισολογισμού (CCF) είναι ο συντελεστής που χρησιμοποιείται κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων της Βασιλείας 3.

Όπου εκτός ισολογισμού υπόλοιπο (off balance), είναι το υπόλοιπο του λογαριασμού προς εκταμίευση από τον πελάτη σε περίπτωση για παράδειγμα ανακυκλούμενων προϊόντων όπως είναι η πιστωτική κάρτα.

LGI (loss given impairment) =είναι το ποσοστό των δανείων που τελικά δεν θα επιστρέψουν σε εξυπηρετούμενα και θα καταλήξουν σε διαγραφή από την τράπεζα.

5.11.1 Πιθανότητα αθέτησης (PI)

Η πιθανότητα αθέτησης υπολογίζεται μεταξύ δύο χρονικών στιγμών με χρονική διαφορά 12 μηνών. Για παράδειγμα εάν έχουμε ως έναρξη τον Δεκέμβριο 2014 και λήξη τον Δεκέμβριο 2015, υπολογίζεται ως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια οποιαδήποτε μήνα από τον Ιανουάριο 2015 – τον Δεκέμβριο 2015 που ήταν όμως εξυπηρετούμενα τον Δεκέμβριο 2014.

PI = non performing (μεταξύ Ιαν. 2015 – Δεκ. 2015) / all performing (Δεκ. 2014)

5.11.2 Cure Rate (CR)

Ο υπολογισμός του Cure Rate βασίζεται σε πίνακα διπλής εισόδου κατά τον οποίο στην μία είσοδο είναι τα δάνεια που ήταν την αρχική χρονική στιγμή (πχ Δεκέμβριο 2014) στα αντίστοιχα επίπεδα καθυστέρησης και στην άλλη είσοδο του πίνακα κατατάσσονται σε ποιο επίπεδο καθυστέρησης έχουν περιέλθει τα δάνεια ένα έτος μετά τον Δεκέμβριο 2014, δηλαδή τον Δεκέμβριο 2015.

		To						
		P	F	1	2	3	...	L
From	P							
	F							
	1							
	2							
	3							
	...							
	L							

Πηγή: Μεθοδολογία Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ

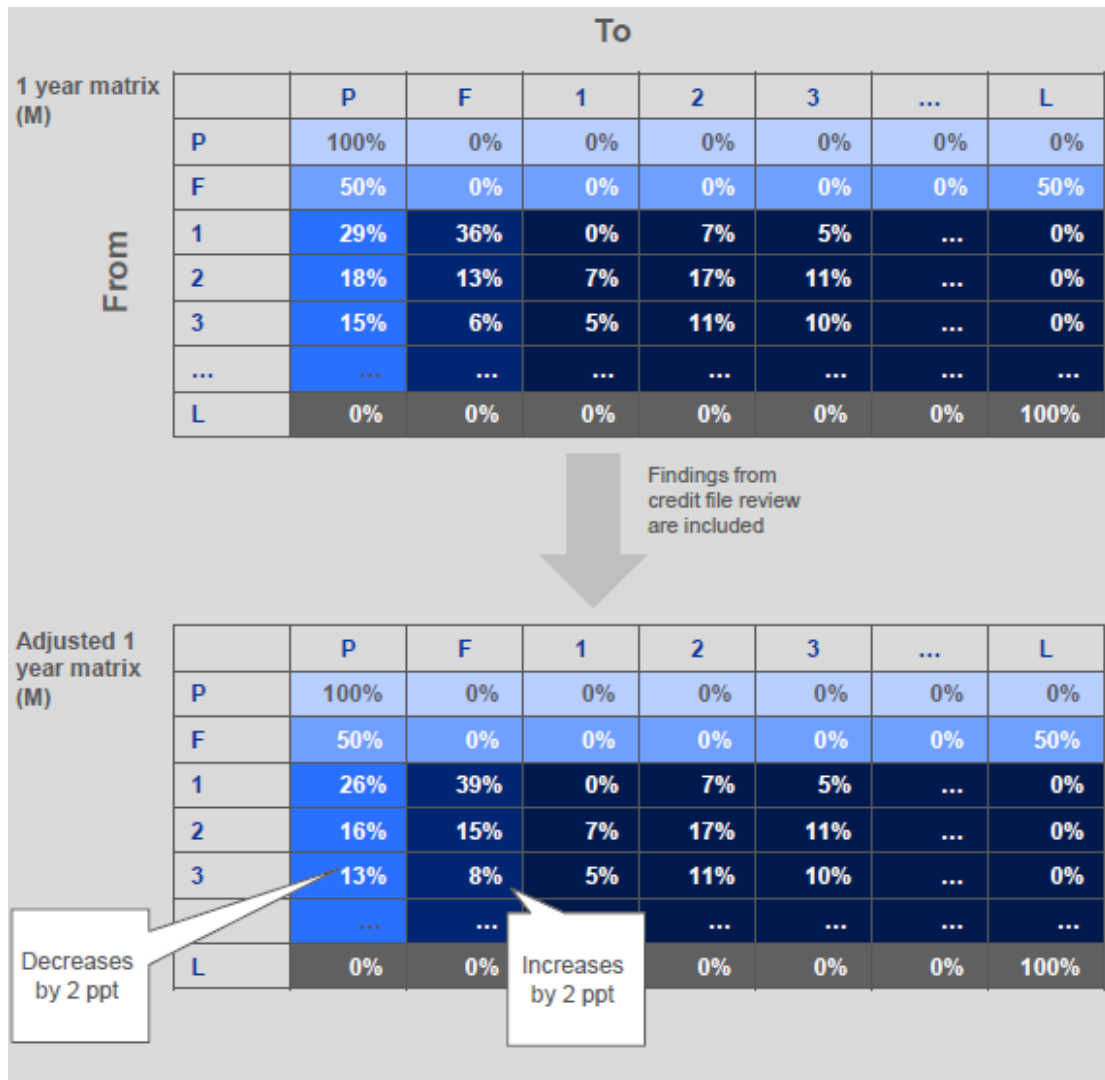
Όπου:

- P - δάνεια που είναι με μηδέν ημέρες καθυστέρησης
- F - δάνεια που έχουν ρυθμιστεί κατά το έτος εξέτασης
- 1 – δάνεια από μία ημέρα ως 29 ημέρες καθυστέρησης κατά την περίοδο εξέτασης
- 2 – δάνεια από 30 ημέρες καθυστέρησης έως 59 ημέρες καθυστέρησης
-
- L – δάνεια που οδηγήθηκαν σε διαγραφή από την τράπεζα

Η δημιουργία του πίνακα με τον οποίο εκτιμάται το CR απεικονίζεται παρακάτω:

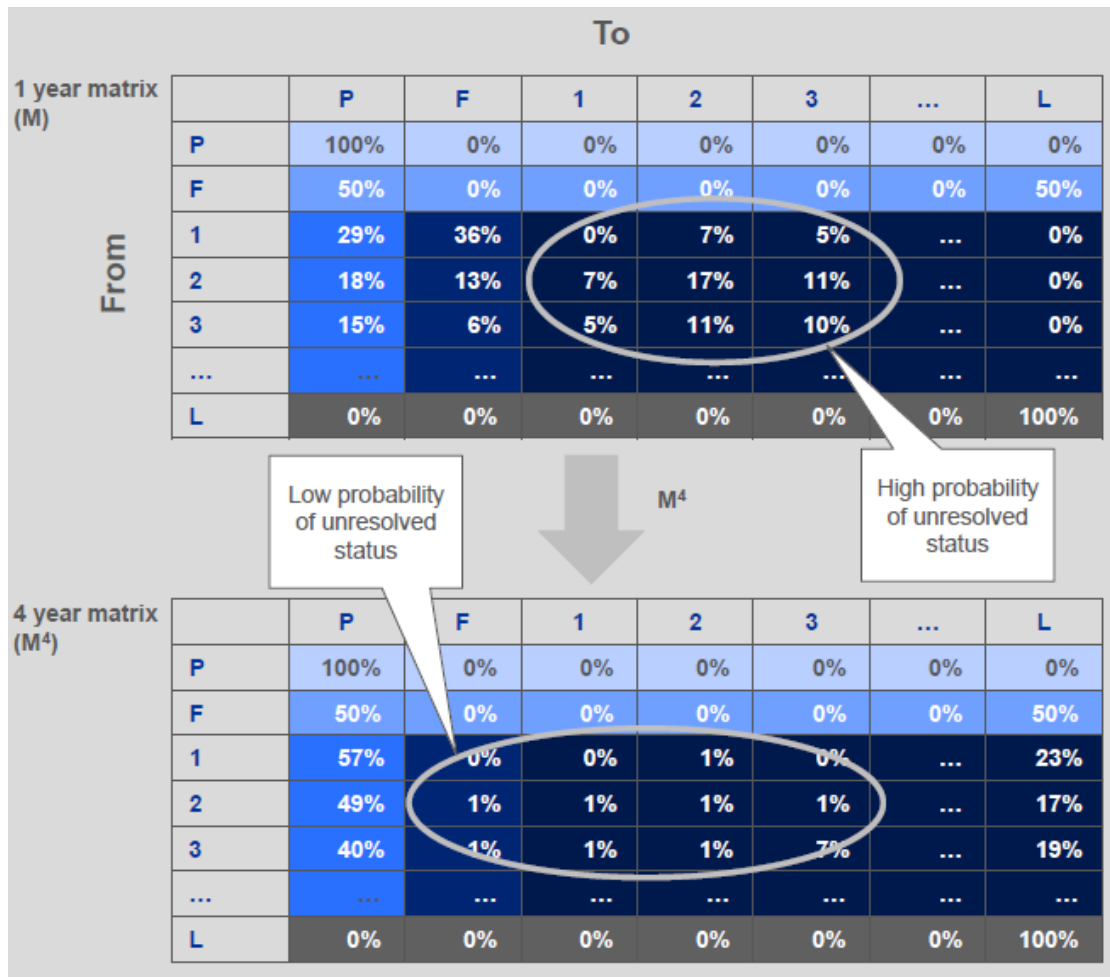
		To							
		P	F	1	2	3	...	L	
From	P	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	% observed from data or benchmark applied
	F	X%	0%	0%	0%	0%	0%	1-X%	
	1	Observed based on historic migration - loan misclassification estimate	Observed based on historic migration + loan misclassification estimate	Observed based on historic migration					
	2								
	3								
	...								
	L	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	Absorbing state

Ο πίνακας μετά στο επόμενο βήμα θα πρέπει να μετατραπεί σε % συμμετοχής κάθε δανείου σε κάθε βαθμίδα ως προς το συνολικό άνοιγμα όλων των δανείων στην ίδια βαθμίδα, όπως απεικονίζεται παρακάτω:

Σε επόμενο στάδιο ο παραπάνω πίνακας πολλαπλασιάζεται επί 4 δεδομένου ότι θέλουμε να εκτιμήσουμε την κατάσταση μετά από 3 έτη.

Για αυτό, χρησιμοποιείται η μέθοδος markovian process σύμφωνα με την οποία ο πολλαπλασιασμός πινάκων να έχει ως αποτέλεσμα έναν πίνακα ο οποίος ενέχει την εκτίμηση του πίνακα κατά την επόμενη χρονική περίοδο.

Πηγή: Μεθοδολογία Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ

Ο τελικός πίνακας θα είναι της παρακάτω μορφής:

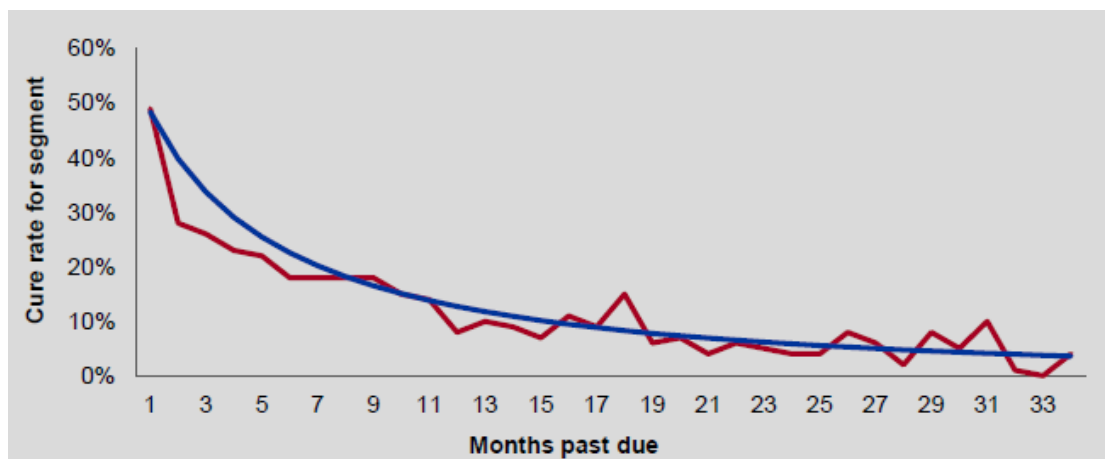
		To						
		P	F	1	2	3	...	L
From 4 year matrix (M ⁴)	P	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	F	50%	0%	0%	0%	0%	0%	50%
	1	57%	0%	0%	1%	0%	...	23%
	2	49%	1%	1%	1%	1%	...	17%
	3	40%	1%	1%	1%	1%	...	19%

	L	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%

Cure rate read off

Το τελικό Cure Rate θα είναι τα ποσοστά που φαίνονται στον παραπάνω πίνακα και αποτελούν τα ποσοστά «ίασης» από καταστάσεις F, 1,2,3,4 στην κατάσταση P.

Ως τελικό στάδιο υπολογισμού του Cure Rate που θα χρησιμοποιηθεί τελικά στην εκτίμηση των προβλέψεων θα πρέπει να γίνει εξομάλυνση των ακραίων τιμών των παρατηρούμενων Cure Rates με την βοήθεια της μεθόδου κατανομής Weibul. Στο γράφημα παρακάτω απεικονίζονται με κόκκινο χρώμα οι εκτιμώμενες cure rates ανά επίπεδο καθυστέρησης και με μπλε χρώμα το αποτέλεσμα της μεθόδου κατανομής Weibul όπου έχει γίνει εξομάλυνση των ακραίων τιμών.

5.11.3 Loss Given Loss (LGL)

Η εκτίμηση του LGL διαφέρει για τα χαρτοφυλάκια καταναλωτικής πίστης και τα στεγαστικά δάνεια. Για την εκτίμηση του LGL για τα στεγαστικά δάνεια ακολουθείται η παρακάτω μεθοδολογία:

$$LTVli = \frac{(LTVAi * (1 + Costs) * (1 + Effective\ interest\ rate)^{time\ to\ sale})}{((Index\ to\ today) * (Index\ to\ sale) * (1 + Appraiser\ discount))}$$

Όπου:

LTVAi = Η τρέχουσα αξία ανοίγματος ως προς την αξία της εξασφάλισης.

Appraiser discount = η διαφορά της αποτίμησης της εξασφάλισης από ανεξάρτητο εκτιμητή.

Costs = κόστη κατά την διενέργεια πλειστηριασμού της εξασφάλισης εκ μέρους της τράπεζας.

Time to sale = ο εκτιμώμενος χρόνος σε έτη που απαιτείται από τη στιγμή της αθέτησης του δανείου μέχρι τη στιγμή του «επιτυχούς» πλειστηριασμού.

Index to today = η διαφορά της αξίας της εξασφάλισης μεταξύ της τιμής που έχει η τράπεζα στα βιβλία της ως πιο πρόσφατη τιμή και της σημερινής τρέχουσας τιμής.

Index to sale = η εκτιμώμενη τιμή της εξασφάλισης κατά το έτος που αναμένεται να διεξαχθεί ο πλειστηριασμός.

Το τελικό LGL ανά δάνειο στεγαστικής πίστης εκτιμάται ως εξής:

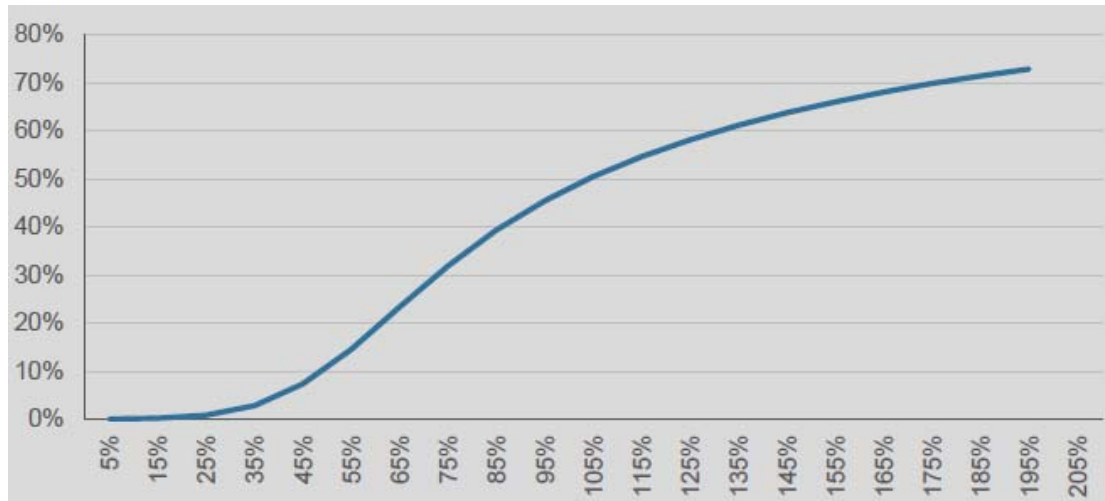
$$LGL = (LTVli - ((1 - NORMDIST(LTVli, SALES, SALES_VOL, TRUE)) * LTVli - 0.5 * SALES * ERF((SALES - LTVli) / (SQRT(2) * SALES_VOL)) - (SALES_VOL / SQRT(2 * PI())) * EXP(-(((SALES - LTVli) / (SQRT(2) * SALES_VOL))^2)) + SALES / 2 - (-0.5 * SALES * ERF((SALES) / (SQRT(2) * SALES_VOL)) - (SALES_VOL / SQRT(2 * PI())) * EXP(-(((SALES) / (SQRT(2) * SALES_VOL))^2)) + SALES / 2))) / LTVli$$

Όπου:

SALES = ο μέσος όρος της τιμής κατά τον πλειστηριασμό σε σχέση με την τρέχουσα ονομαστική τιμή του ακινήτου.

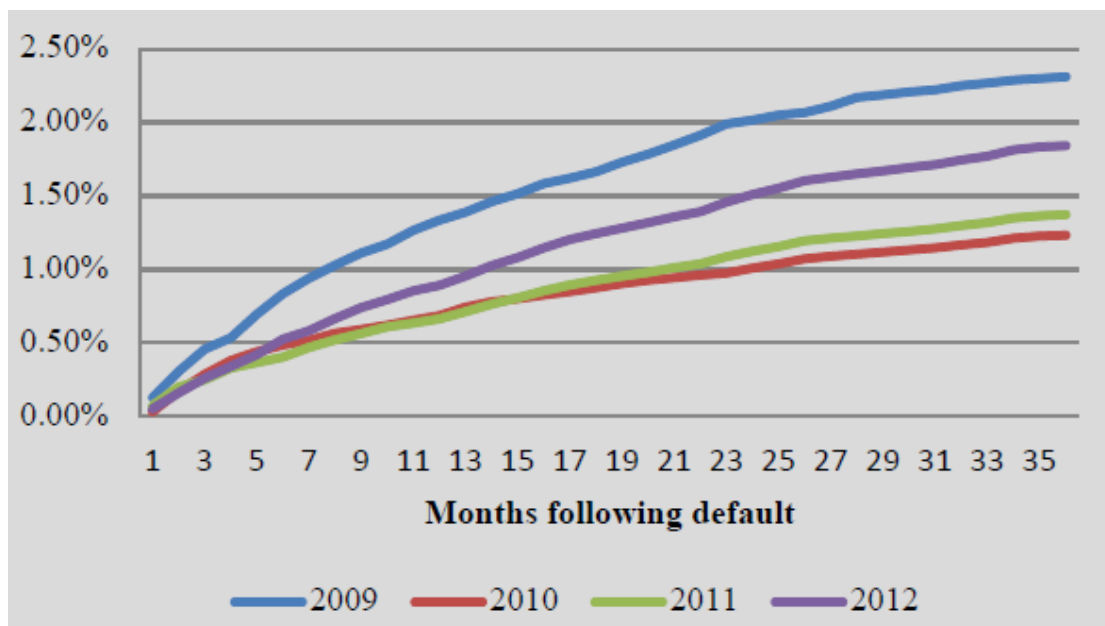
SALES_VOL = αποτελεί το Standard deviation του Sales με βάση ιστορικές υποθέσεις της τράπεζας.

Παρακάτω απεικονίζεται ένα παράδειγμα εκτίμησης του LGL ανά ομάδες LTV δανείων στεγαστικής πίστης.

Ο παραπάνω τύπος έχει την λογική ότι ένα δάνειο όσο μεγαλύτερο δείκτη LTV έχει, τόσο υψηλότερο LGL παρουσιάζει, δεδομένου ότι η εξασφάλιση δεν καλύπτει επαρκώς το συγκεκριμένο άνοιγμα.

Για την εκτίμηση του LGL για τα υπόλοιπα δάνεια που δεν έχουν εξασφάλιση ακίνητο, χρησιμοποιούνται τα ιστορικά στοιχεία που διαθέτει η τράπεζα σχετικά με τις πληρωμές των δανείων που είναι σε αθέτηση και που έχουν καταλήξει σε διαγραφή ή καταγγελία. Παρακάτω απεικονίζεται ένα παράδειγμα εκτίμησης του LGL για ένα χαρτοφυλάκιο καταναλωτικής πίστης δανείων που κατέληξαν σε διαγραφή εκ μέρους της τράπεζας:

Πηγή: Μεθοδολογία Αξιολόγησης Ενεργητικού Τραπεζών ΕΚΤ

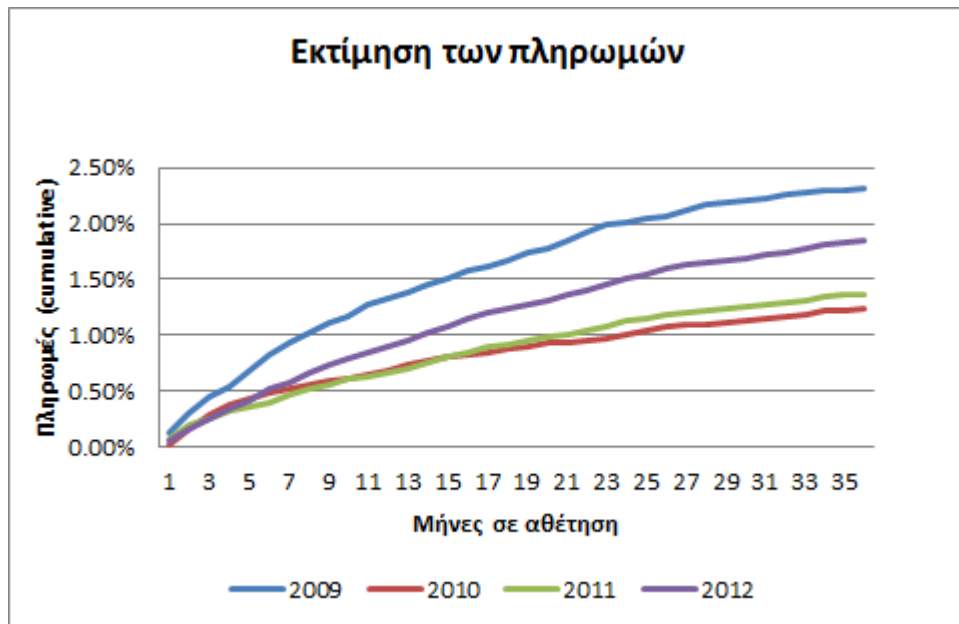
Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται ότι οι πληρωμές των δανείων που εισήλθαν σε αθέτηση το έτος 2009 και κατέληξαν σε διαγραφή είναι 2,2%. Το αντίστοιχο μέγεθος για το 2010 είναι 1,20%, για το 2011 είναι 1,4% και για το 2012 είναι 1,9%. Επομένως ο σταθμισμένος μέσος όρος είναι 1,4% και επομένως το LGL εκτιμάται σε 98,6% (100%- 1,4%).

Η παραπάνω μεθοδολογία εκτίμησης του LGL εφαρμόζεται για τα δάνεια στεγαστικής πίστης ή για άλλα δάνεια καταναλωτικής φύσεως με εξασφάλιση αστικό ακίνητο. Για τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής πίστης (π.χ. πιστωτικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια) η εκτίμηση του LGL βασίζεται στα ιστορικά στοιχεία πληρωμών των δανείων που κατέληξαν σε διαγραφή από την τράπεζα και βασίζονται στο ύψος των πληρωμών από τη τελευταία στιγμή που βρέθηκαν σε αθέτηση (πχ 90 ημέρες καθυστέρηση) μέχρι και το χρονικό σημείο που διεγράφησαν από την τράπεζα. Οι πληρωμές που έχει λάβει η τράπεζα (σε καθαρή παρούσα αξία) σε σχέση με το ποσό που είχε ο πελάτης όταν βρέθηκε σε αθέτηση (τη στιγμή των 90 ημερών σε καθυστέρηση) αποτελεί την εκτίμηση του LGL.

Ο παρακάτω πίνακας αποτελεί ένα παράδειγμα όπου απεικονίζονται τα ποσοστά των πληρωμών σε σχέση με το άνοιγμα των δανείων τη στιγμή της αθέτησης, κατά τους μήνες που το δάνειο εξακολουθεί να βρίσκεται σε αθέτηση.

creation_date	Year	Exposure at default	Average cuml colls % intake value after number of months following intake																	
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ιαν-09	2009	467.396	0.27%	0.36%	0.41%	0.46%	0.55%	0.61%	0.84%	0.95%	1.04%	1.09%	1.19%	1.30%	1.33%	1.51%	1.54%	1.61%	1.64%	1.67%
Φεβ-09	2009	420.710	0.19%	0.32%	0.71%	0.81%	1.08%	1.55%	1.69%	1.78%	1.89%	2.01%	2.11%	2.18%	2.25%	2.32%	2.39%	2.52%	2.58%	2.64%
Μαρ-09	2009	126.780	0.11%	0.42%	0.55%	0.60%	1.03%	1.07%	1.10%	1.14%	1.17%	1.19%	1.35%	1.52%	1.54%	1.56%	1.58%	1.60%	1.62%	1.64%
Απρ-09	2009	122.227	0.03%	0.20%	0.36%	0.52%	0.61%	0.67%	0.68%	1.01%	1.20%	1.22%	1.33%	1.35%	1.38%	1.40%	1.41%	1.42%	1.43%	1.45%
Μαϊ-09	2009	142.954	0.02%	0.19%	0.29%	0.32%	0.40%	0.44%	0.51%	0.57%	0.62%	0.75%	0.79%	0.82%	1.07%	1.10%	1.14%	1.18%	1.20%	1.23%
Ιουν-09	2009	113.418	0.25%	0.62%	0.66%	0.68%	0.72%	0.76%	0.80%	0.92%	0.96%	0.98%	1.08%	1.10%	1.14%	1.16%	1.38%	1.44%	1.47%	1.50%
Ιουλ-09	2009	104.591	0.01%	0.37%	0.43%	0.47%	0.50%	0.62%	0.65%	0.69%	0.72%	0.75%	0.82%	0.86%	0.97%	1.00%	1.04%	1.13%	1.16%	1.32%
Αυγ-09	2009	103.845	0.00%	0.13%	0.37%	0.52%	0.74%	0.77%	0.80%	0.84%	0.88%	0.92%	0.99%	1.02%	1.05%	1.08%	1.11%	1.14%	1.17%	1.23%
Σεπ-09	2009	118.445	0.01%	0.10%	0.17%	0.22%	0.50%	0.57%	0.62%	0.67%	0.73%	0.77%	0.84%	0.88%	0.91%	0.95%	0.98%	1.02%	1.05%	1.07%
Οκτ-09	2009	103.034	0.00%	0.31%	0.33%	0.58%	0.63%	0.66%	0.70%	0.74%	0.94%	0.96%	0.98%	1.01%	1.04%	1.06%	1.09%	1.13%	1.15%	1.20%
Νοε-09	2009	118.222	0.02%	0.27%	0.33%	0.37%	0.50%	0.55%	0.60%	0.64%	0.69%	0.73%	0.92%	0.95%	0.98%	1.00%	1.20%	1.22%	1.30%	1.32%
Δεκ-09	2009	61.023	0.02%	0.10%	0.27%	0.31%	0.34%	0.39%	0.41%	0.43%	0.46%	0.46%	0.48%	0.49%	0.50%	0.51%	0.51%	0.61%	0.62%	0.63%
Ιαν-10	2010	84.787	0.07%	0.16%	0.19%	0.23%	0.25%	0.29%	0.32%	0.41%	0.45%	0.55%	0.60%	0.62%	0.65%	0.80%	0.82%	0.85%	0.88%	0.91%
Φεβ-10	2010	53.863	0.05%	0.09%	0.13%	0.32%	0.35%	0.40%	0.43%	0.51%	0.52%	0.54%	0.55%	0.57%	0.61%	0.62%	0.63%	0.64%	0.65%	0.66%
Μαρ-10	2010	111.541	0.01%	0.06%	0.23%	0.30%	0.42%	0.55%	0.60%	0.66%	0.72%	0.76%	0.82%	0.96%	1.01%	1.04%	1.07%	1.09%	1.12%	1.18%
Απρ-10	2010	98.939	0.01%	0.24%	0.36%	0.61%	0.64%	0.68%	0.71%	0.74%	0.77%	0.80%	0.82%	0.86%	0.98%	1.00%	1.02%	1.04%	1.06%	1.08%
Μαϊ-10	2010	93.823	0.01%	0.24%	0.37%	0.45%	0.52%	0.55%	0.58%	0.61%	0.64%	0.67%	0.69%	0.71%	0.73%	0.75%	0.76%	0.82%	0.84%	0.86%
Ιουν-10	2010	119.527	0.05%	0.48%	0.53%	0.76%	0.82%	0.85%	0.88%	0.92%	0.94%	0.98%	1.10%	1.16%	1.18%	1.26%	1.28%	1.30%	1.33%	1.35%
Ιουλ-10	2010	97.277	0.02%	0.06%	0.12%	0.20%	0.25%	0.29%	0.33%	0.36%	0.41%	0.43%	0.47%	0.51%	0.56%	0.60%	0.65%	0.70%	0.72%	0.75%
Αυγ-10	2010	111.806	0.01%	0.13%	0.40%	0.48%	0.53%	0.66%	0.68%	0.85%	0.88%	0.90%	0.92%	0.95%	0.98%	0.99%	1.01%	1.03%	1.04%	1.06%
Σεπ-10	2010	64.612	0.01%	0.03%	0.06%	0.11%	0.13%	0.16%	0.19%	0.21%	0.24%	0.26%	0.28%	0.29%	0.44%	0.45%	0.46%	0.47%	0.56%	0.57%
Οκτ-10	2010	408.811	0.06%	0.13%	0.30%	0.40%	0.49%	0.53%	0.57%	0.63%	0.66%	0.71%	0.74%	0.76%	0.80%	0.87%	0.90%	0.92%	0.95%	0.97%
Νοε-10	2010	168.648	0.03%	0.21%	0.28%	0.30%	0.35%	0.36%	0.39%	0.41%	0.43%	0.44%	0.47%	0.49%	0.62%	0.64%	0.65%	0.67%	0.68%	0.72%
Δεκ-10	2010	115.016	0.00%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%	0.19%
Ιαν-11	2011	96.223	0.02%	0.12%	0.19%	0.21%	0.23%	0.25%	0.27%	0.29%	0.30%	0.32%	0.34%	0.35%	0.41%	0.42%	0.44%	0.45%	0.53%	0.54%

Στο γράφημα παρακάτω απεικονίζεται η εκτίμηση του LGL με βάση τα παραπάνω ιστορικά στοιχεία πληρωμών. Με βάση τα στοιχεία, τα δάνεια που βρέθηκαν σε αθέτηση το έτος 2009 εμφανίζουν να έχουν LGL = 97,6% (100% - 2,4%) (μετά από 35 μήνες σε αθέτηση) ενώ τα δάνεια που βρέθηκαν σε αθέτηση το 2011 εμφανίζουν ως LGL = 98,6% (100%-1,4%).

Το αντίστοιχο μέγεθος για τα ανοίγματα επιχειρηματικής πίστewος ονομάζεται LGI (loss given impairment) και προσδιορίζεται ως εξής:

LGI = το μέσο ποσοστό κάλυψης προβλέψεων των δανείων που εισήλθαν σε αθέτηση κατά τους τελευταίους 12 μήνες (LGI = provisions / exposure). Ως προβλέψεις θεωρούνται οι προβλέψεις που έχουν λάβει υπόψη ενδεχόμενες προσαρμογές (πχ αύξηση προβλέψεων) κατά το στάδιο της ατομικής αξιολόγησης.

Κεφάλαιο έκτο: Πρακτική εφαρμογή της μεθοδολογίας αξιολόγηση ενεργητικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

6.1 Γενικά

Ο στόχος της παρούσας ενότητας είναι να επιλεγθεί ένα χαρτοφυλάκιο στεγαστικής πίστης και να αξιολογηθεί με βάση την μεθοδολογία της αξιολόγησης ενεργητικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Το συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο αποτελεί ένα εικονικό χαρτοφυλάκιο το οποίο όμως εμφανίζει χαρακτηριστικά που προσομοιάζουν σε χαρτοφυλάκια στεγαστικής πίστης ελληνικών τραπεζών. Το χαρτοφυλάκιο έχει δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία που δημοσιεύουν οι ελληνικές τράπεζες καθώς και με αυτά που δημοσίευσαν κατά τη διάρκεια των αξιολογήσεων του ενεργητικού τους από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

6.2 Χαρακτηριστικά του Χαρτοφυλακίου Στεγαστικής Πίστης

Το εικονικό χαρτοφυλάκιο περιέχει 10 χιλιάδες δάνεια με συνολικό άνοιγμα στεγαστικών δανείων 592,7 εκ ευρώ. Το χαρτοφυλάκιο έχει τα παρακάτω ποιοτικά στοιχεία:

Ομάδα	Υπόλοιπο Δανείων	Loan to Value	Υφιστάμενες Προβλέψεις	Provision Coverage
Default 0-6	30.479.520	145%	3.859.184	12.7%
Default 12+	199.590.252	199%	54.571.967	27.3%
Default 6-12	24.567.871	203%	3.811.336	15.5%
High Risk	59.967.779	78%	2.010.991	3.4%
High Risk Cured	51.236.020	85%	5.505.946	10.7%
Normal	165.827.860	45%	306.478	0.2%
Normal Cured	22.060.583	70%	813.459	3.7%
Σύνολο	553.729.886	121,3%	70.879.360	12.8%

6.3 Εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου

Με βάση τη μεθοδολογία αξιολόγησης του ενεργητικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που έχει αναλυθεί παραπάνω, έχουν εκτιμηθεί οι παράμετροι Pi, CR, LGL.

Η παράμετρος Pi έχει εκτιμηθεί με βάση το υπόλοιπο των δανείων που ήταν πριν 12 μήνες ως εξυπηρετούμενα.

Έτσι ανά ομάδα του χαρτοφυλακίου High Risk, High Risk Cured, Normal, Normal Cured έχει εκτιμηθεί η πιθανότητα αθέτησης ως εξής:

P_i =Υπόλοιπο δανείων την στιγμή t που ήταν εξυπηρετούμενα / υπόλοιπο δανείων την στιγμή t που ήταν μη εξυπηρετούμενα κατά τη διάρκεια $t+12$ μήνες

Όπου έχουμε ως P_i :

- High Risk: 42%
- High Risk Cured: 90%
- Normal: 3%
- Normal Cured: 35,1%

Το LGL έχει εκτιμηθεί με βάση τη μεθοδολογία και οι παρακάτω παραδοχές έχουν χρησιμοποιηθεί:

- Appraiser discount = 0% - θεωρούμε ότι τα αστικά ακίνητα που αποτελούν εξασφαλίσεις στα στεγαστικά δάνεια έχουν εκτιμηθεί με τη βοήθεια του Propindex (ο οποίος αποτελείται με βάση τα πραγματικά στοιχεία εκτιμήσεων που δίνουν οι τράπεζες στην Ελλάδα) και ότι δεν υπάρχει διαφορά με βάση την εκτίμηση από ανεξάρτητο εκτιμητή.
- Costs = 5% - τα κόστη κατά τη διάρκεια του πλειστηριασμού θεωρούνται ως αυτά που και η μεθοδολογία προτείνει.
- Time to sale = 4 έτη - με βάση ότι θα υπάρχει απελευθέρωση των πλειστηριασμών και θα μπορούν οι τράπεζες να προβούν σε πλειστηριασμούς
- Index to today = 0% - θεωρούμε ότι όλες οι εκτιμήσεις έχουν διενεργηθεί με τον δείκτη Propindex και δεν υπάρχουν εξασφαλίσεις που δεν έχουν πρόσφατη εκτίμηση.
- Index to sale = 95% - θεωρούμε ότι μετά από 4 έτη η τιμή των εξασφαλίσεων θα είναι πτωτική κατά 5% με βάση τις σημερινές τρέχουσες τιμές των ακινήτων.

Το Cure Rate έχει εκτιμηθεί με βάση τη μεθοδολογία και οι παρακάτω εκτιμήσεις έχουν πραγματοποιηθεί ανά ομάδα χαρτοφυλακίου.

Όπου έχουμε ως Cure Rate:

- High Risk: 42,1%
- High Risk Cured: 42,1%
- Normal: 42,1%
- Normal Cured: 42,1%
- Default 0-6: 34,6%

- Default 12+: 2,0%
- Default 6-12: 18,1%

Τα Cure Rates για τις ομάδες High Risk, High Risk Cured, Normal, Normal Cured έχουν την ίδια τιμή διότι με βάση τη μεθοδολογία το cure rate που χρησιμοποιείται για τα εξυπηρετούμενα δάνεια είναι εκείνο το Cure Rate που έχει εκτιμηθεί για το bucket καθυστέρησης 90-119 ημέρες.

Σαν τελικά αποτελέσματα για το σύνολο του χαρτοφυλακίου έχουμε:

Ομάδα	Πιθανότητα αθέτησης (Pi)	LGL	Cure Rate	AQR Προβλέψεις
Default 0-6	100,0%	22,0%	34,6%	4.385.436
Default 12+	100,0%	31,0%	2,0%	60.635.519
Default 6-12	100,0%	23,1%	18,1%	4.647.971
High Risk	42,0%	19,7%	42,1%	2.872.844
High Risk Cured	90,0%	23,2%	42,1%	6.194.189
Normal	3,0%	15,2%	42,1%	437.825
Normal Cured	35,1%	22,4%	42,1%	1.004.270
Σύνολο				80.178.055

Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτέλεσμα, απεικονίζονται οι εκτιμώμενες προβλέψεις με βάση τη μεθοδολογία της ΕΚΤ σε σχέση με τις προβλέψεις της τράπεζας. Διαφαίνεται ότι οι εκτιμώμενες προβλέψεις είναι υψηλότερες για όλες τις κατηγορίες των δανείων (default 0-6, κτλ) ανεξαρτήτως εάν το δάνειο ήταν μη εξυπηρετούμενο ή όχι.

Ο πιο σημαντικός λόγος έχει να κάνει με την μελλοντική εκτίμηση των εξασφαλίσεων που θεωρείται για την περίπτωση της Ελλάδας ως αρνητικός, καθώς επίσης και με τις αρκετά υψηλές απομειώσεις της αξίας της εξασφάλισης που διεξάγονται σε περιπτώσεις πλειστηριασμού.

Ομάδα	Υπόλοιπο Δανείων	Loan to Value	Υφιστάμενες Προβλέψεις	AQR Προβλέψεις
Default 0-6	30.479.520	145%	3.859.184	4.385.436
Default 12+	199.590.252	199%	54.571.967	60.635.519
Default 6-12	24.567.871	203%	3.811.336	4.647.971
High Risk	59.967.779	78%	2.010.991	2.872.844
High Risk Cured	51.236.020	85%	5.505.946	6.194.189
Normal	165.827.860	45%	306.478	437.825
Normal Cured	22.060.583	70%	813.459	1.004.270
Σύνολο	553.729.886	121,3%	70.879.360	80.178.055

Κεφάλαιο έβδομο: Συμπεράσματα

Κατά την αξιολόγηση του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα την περίοδο Αύγουστος – Οκτώβριος 2015 (με στοιχεία Ιουνίου 2015), έχουν δημοσιευτεί τα παρακάτω αποτελέσματα:

Αποτελέσματα Αξιολόγησης Ποιότητας Ενεργητικού (2015)

		Alpha Bank	Eurobank	NBG	Piraeus	
B1	Δείκτης CET1	%	12.69%	13.74%	11.60%	10.84%
B2	Προσαρμογές λόγω της διενέργειας αξιολόγησης της ποιότητας ενεργητικού (AQR)	Basis Points	-305	-515	-347	-536
B3	AQR adjusted - Δείκτης CET1 B3 = B1 + B2	%	9.64%	8.59%	8.14%	5.48%
B4	Προσαρμογές με βάση το βασικό σενάριο	Basis Points	-66	0	-134	-29
B5	Adjusted Δείκτης CET1 (μετά το βασικό σενάριο) B5 = B3 + B4	%	8.98%	8.59%	6.79%	5.18%

Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα, ο αρχικός Δείκτης CET1 των τραπεζών από την αρχική τιμή που ήταν για παράδειγμα στην Alpha Bank 12,69%, μειώθηκε σε 9,64% λόγω των επιπλέον προβλέψεων που επιβλήθηκαν λόγω της άσκησης αξιολόγησης ποιότητας ενεργητικού – με βάση στοιχεία 30 Ιουνίου 2015. Ο συγκεκριμένος δείκτης μειώθηκε περαιτέρω σε 8,98% (για την ίδια τράπεζα) μετά και τη διενέργεια της άσκησης προσομοίωσης (stress test) με την χρήση του βασικού σεναρίου. Ως όριο θεωρήθηκε το 8% για τον Δείκτη CET1 με βάση το βασικό σενάριο.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν τα αποτελέσματα σχετικά με την εκτίμηση των προβλέψεων, ειδικότερα σε οικονομίες όπως της Ελλάδας με ύφεση, είναι:

- Η μελλοντική εκτίμηση των εξασφαλίσεων, που στην περίπτωση της Ελλάδας είναι αρνητική και επηρεάζει με αυτόν τον τρόπο το ποσοστό κάλυψης του δανείου (Loan to Value).
- Η κατάταξη των ρυθμίσεων που σε ορισμένες περιπτώσεις με βάση το νέο κανονιστικό πλαίσιο, θεωρούνται ίδιας ποιότητας με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (non performing loans) με απαραίτητο να υπολογίζονται προβλέψεις με πιθανότητα αθέτησης ίση με 100% (Pd =100%).
- Το υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων.

- Ο μεγάλος αριθμός ρυθμίσεων στον ίδιο δανειολήπτη, θεωρείται ως δάνειο που τελικά κρίνεται μη εξυπηρετούμενο με αποτέλεσμα την διενέργεια επιπλέον προβλέψεων.
- Η διενέργεια προβλέψεων και για τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού – όπως αδιάθετα όρια – στην περίπτωση λογαριασμών μη τακτής λήξης.
- Η μη ύπαρξη ενεργής αγοράς στα ακίνητα που οδηγεί σε μεγαλύτερη πτώση των εξασφαλίσεων των δανείων. Ειδικότερα σε περιπτώσεις πλειστηριασμού, η εκτίμηση της αξίας πώλησης των ακινήτων κατά τη διαδικασία πλειστηριασμού θεωρείται πολύ μικρή σε σχέση με την πραγματική, με αποτέλεσμα να απαιτούνται περισσότερες προβλέψεις.

Σε όλες τις περιπτώσεις όμως, αυτό που είναι σημαντικό και θα πρέπει να εφαρμόζεται απ'όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, γιατί αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομίας μια χώρας, είναι η σωστή κρίση στη χορήγηση δανείων καθώς και η εξεύρεση βιώσιμων μακροχρόνιων λύσεων στις περιπτώσεις ρυθμίσεων οφειλών.

Με αυτόν τον τρόπο, συντελούν στην μείωση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ρυθμίσεων, στην μείωση των προβλέψεων και στην ενίσχυση των ισολογισμών τους.

Παράρτημα 1: Περιγραφή δεδομένων για την αξιολόγηση ποιότητας ενεργητικού

Πεδία δανείων Επιχειρηματικής Πίστης

#	Field name (max 8 character code)	Description
1	R_SNAPF	Snapshot date
2	R_ENTITY	Booking entity ID
3	R_SYSTEM	System reference ID
4	R_COUNTR	Booking country
5	R_BRANCH	Branch ID
6	R_IDFF	Internal ID - Facility
7	R_IDFD	Internal ID - Debtor
8	S_AQRASF	AQR asset segment - Facility
9	S_CRR	Regulatory exposure segmentation according to CRR
10	B_RESMAT	Current contractual maturity
11	B_PROD	Product type
12	B_CURR	Currency
13	B_EFFRAT	Effective interest rate
14	B_CURRAT	Current interest rate
15	B_PROT	Name of asset protection scheme
16	E_ONBAL	On balance exposure (current drawn balance)
17	E_OFFBAL	Off balance exposure (commitments and guarantees)
18	E_CCF	Credit conversion factor
19	S_WATCH	Watch list
20	D_DPD	Current number of days past due
21	FO_INT	Forborne - According to internal definition
22	A_FAIRVA	Fair value level (1,2,3)
23	B_ORB	Origination bank
24	B_ORD	Origination or acquisition date

Πεδία εξασφαλίσεων Επιχειρηματικής Πίστης

#	Field name (max 8 character code)	Description
1	R_SNAPC	Snapshot date
2	R_IDCC	Internal ID - Collateral
3	R_IDFD	Internal ID - Debtor
4	C_TYPE	Collateral type
5	C_COUNTR	Country
6	C_REGION	Region
7	C_VAL	Credit protection value
8	C_FLAG	Internal/external appraisal flag
9	C_DATE	Date of last appraisal
10	C_COVER	Allocated amount

Πεδία δανείων Επιχειρηματικής Πίστης

#	Field name (max 8 character code)	Description
1	R_SNAPD	Snapshot date
2	R_NAME	Debtor name
3	R_IDFD	Internal ID - Debtor. Unique field
4	R_IDDC	Internal ID - Group of connected clients
5	R_RELATD	Identification if the debtor is a related party
6	R_GEOGD	Geography - Debtor
7	S_AQRSD	AQR asset segment - Debtor
8	S_NACED	NACE code - Debtor
9	S_NPEINT	NPE - According to internal definition
10	S_NPEEBA	NPE - According to simplified EBA definition
11	S_NPE12M	Has the debtor been non-performing in the last 12 months?
12	B_DEBT	Total Debt of the debtor
13	B_EQ	Total Equity of the debtor
14	B_EBITDA	Total EBITDA of the debtor
15	B_ASSET	Total Assets of the debtor
16	R_INTRAT	PD according to internal rating
17	R_CREDQ	Credit quality step of the debtor
18	P_PROVD	Individual or collective provisioning or not impaired/not provisioned flag
19	P_SPECD	Specific allowances (provision)
20	P_IBNRD	General allowances/IBNR

Πεδία δανείων μικρομεσαίων πελατών Λιανικής Πίστης

#	Field name (max 8 character code)	Description
1	R_SNAPP	Snapshot date
2	R_ENTITY	Booking entity ID
3	R_SYSTEM	System reference ID
4	R_IDFF	Internal ID - Facility
5	R_IDFD	Internal ID - Debtor
6	R_GEOGF	Geography
7	S_AQRASF	AQR asset segment - Facility
8	B_RESMAT	Current contractual maturity
9	B_PROD	Product type
10	B_CURR	Currency
11	B_EFFRAT	Effective interest rate
12	B_CURRAT	Current interest rate
13	B_PROT	Name of asset protection scheme
14	E_ONBAL	On balance sheet exposure (current drawn balance)
15	E_OFFBAL	Off balance sheet exposure (commitments and guarantees)
16	E_CCF	Credit conversion factor
17	S_NPEINT	NPE - According to internal definition
18	S_NPEEBA	NPE - According to simplified EBA definition
19	S_WATCH	Watch list
20	S_NPE12M	Has the facility been non-performing in the last 12 months?
21	D_DPD	Current number of days past due
22	FO_INT	Forborne - According to internal definition
23	R_INTRAT	PD according to internal rating
24	A_FAIRVA	Fair value level (1,2,3)
25	P_PROVF	Individual or collective provisioning or not impaired/not provisioned flag
26	P_SPECF	Specific allowances (provision)
27	P_IBNRF	General allowances/IBNR
28	B_ORB	Origination bank
29	B_ORD	Origination or acquisition date

Πεδία δανείων Στεγαστικής Πίστης

#	Field name (max 8 character code)	Description
1	R_SNAPF	Snapshot date
2	R_ENTITY	Booking entity ID
3	R_SYSTEM	System reference ID
4	R_COUNTR	Booking country
5	R_BRANCH	Branch ID
6	R_IDFF	Internal ID - Facility
7	R_IDFD	Internal ID - Debtor
8	R_GEOGF	Geography
9	S_AQRASF	AQR asset segment - Facility
10	S_CRR	Regulatory exposure segmentation according to CRR
11	B_RESMAT	Current contractual maturity
12	B_CHAN	Channel
13	B_PROD	Product type
14	B_CURR	Currency
15	B_EFFRAT	Effective interest rate
16	B_CURRAT	Current interest rate
17	B_PROT	Name of asset protection scheme
18	E_ONBAL	On balance exposure (current drawn balance)
19	E_OFFBAL	Off balance exposure (commitments and guarantees)
20	E_CCF	Credit conversion factor
21	E_LIR	Loan to income ratio
22	S_NPEINT	NPE - According to internal definition
23	S_NPEEBA	NPE - According to simplified EBA definition
24	S_NPE12M	Has the facility been non-performing in the last 12 months?
25	D_DPD	Current number of days past due
26	FO_INT	Forborne - According to internal definition
27	R_INTRAT	PD according to internal rating
28	A_FAIRVA	Fair value level (1,2,3)
29	P_PROVF	Individual or collective provisioning or not impaired/not provisioned flag
30	P_SPECIF	Specific allowances (provision)
31	P_IBNRF	General allowances/IBNR
32	R_IDCC	Internal ID - Collateral
33	C_TYPE	Collateral type
34	C_COUNTR	Country
35	C_REGION	Region
36	C_VAL	Credit protection value
37	C_FLAG	Internal/external appraisal flag
38	C_DATE	Date of last valuation
39	C_COVER	Allocated amount
40	C_VALINS	Value of loss insurance
41	B_ORB	Origination bank
42	B_ORD	Origination or acquisition date

Πεδία καταναλωτικών δανείων και πιστωτικών καρτών

#	Field name (max 8 character code)	Description
1	R_SNAPF	Snapshot date
2	R_ENTITY	Booking entity ID
3	R_SYSTEM	System reference ID
4	R_IDFF	Internal ID - Facility
5	R_IDFD	Internal ID - Debtor
6	R_GEOGF	Geography
7	S_AQRASF	AQR asset segment - Facility
8	B_RESMAT	Current contractual maturity
9	B_CHAN	Channel
10	B_PROD	Product type
11	B_CURR	Currency
12	B_EFFRAT	Effective interest rate
13	B_CURRAT	Current interest rate
14	B_PROT	Name of asset protection scheme
15	E_ONBAL	On balance sheet exposure (current drawn balance)
16	E_OFFBAL	Off balance sheet exposure (commitments and guarantees)
17	E_CCF	Credit conversion factor
18	S_NPEINT	NPE - According to internal definition
19	S_NPEEBA	NPE - According to simplified EBA definition
20	S_NPE12M	Has the facility been non-performing in the last 12 months?
21	D_DPD	Current number of days past due
22	FO_INT	Forborne - According to internal definition
23	R_INTRAT	PD according to internal rating
24	A_FAIRVA	Fair value level (1,2,3)
25	P_PROVF	Individual or collective provisioning or not impaired/not provisioned flag
26	P_SPECF	Specific allowances (provision)
27	P_IBNRF	General allowances/IBNR
28	B_ORB	Origination bank
29	B_ORD	Origination or acquisition date

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

BCBS (June 2011): Basel III, a global regulatory for more resilient banks and banking system.

Carmass J. (2009): The Global Financial Crisis: Causes and Cures, Journal of common market studies, vol.4.

EBA (2014): Aggregate Report on the Comprehensive Assessment.

EBA (2014): ASSET QUALITY REVIEW Manual.

EBA (2014): Basel III monitoring exercise.

EBA (2015): Aggregate Report on the Greek Comprehensive Assessment.

EBA (2015): Note on the 2015 Comprehensive Assessment.

Fitch (2012): Stricter Basel III capital rules pose return on equity challenge for global banks.

Hannoun H. (2010): The Basel III capital framework - a decision breakthrough.

Ingves S. (2012): Basel III is simpler and stronger.

Walter. S. (2011): Basel III: Stronger Bankings and a more resilient financial system.

Wellink N. (2011): The new framework for Banking Supervisions.

.

Ελληνική

Αγγελόπουλος Π. (2010): Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.

Αντζουλάτος Α. Άγγελος (2011): Κυβερνήσεις, Χρηματαγορές και Μακροοικονομία.

Βασιλείου Δ.- Ηρειώτης Ν. (2009): Χρηματοοικονομική Διοίκηση-Θεωρία και Πρακτική.

Γκόρτσος Χ. (2011): Βασιλεία III – Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Γκόρτσος Χ. (2011): Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση de Larosiere».

ΕΚΤ (2015): Ετήσια Έκθεση για την εποπτική δραστηριότητα.

Θωμαδάκης Σ. –Λοΐζος Κ. (2011): Η χρηματοοικονομική ρύθμιση και το κόστος κεφαλαίου των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Κόντος Γ. (2010): Λογιστική τραπεζών και εταιρειών Leasing & Factoring (2^η έκδοση).

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4021 - Ενισχυμένα μέτρα εποπτείας και εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, Ρύθμιση θεμάτων χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα, Κύρωση της Σύμβασης, πλαίσιο του Ευρωπαϊκού ταμείου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και των τροποποιήσεών της και άλλες διατάξεις.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3601 - Ανάλυση και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις.

Τράπεζα της Ελλάδος (2014) : Άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για τον ελληνικό τραπεζικό τομέα.

Χριστόπουλος Α. – Ντόκας Ι. (2012): Θέματα τραπεζικής και χρηματοοικονομικής θεωρίας.

Ψυχομάνης Σ. (2009): Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος – Οι Τράπεζες και η Εποπτεία τους.